

‘ठूला नोटमा प्रतिबन्ध लगाउने विषय निराधार’

मीनकुमार नवोदित

विराटनगर- अर्थमन्त्री रामेश्वर खनालले हाल एक हजार र पाँच रुपैयाँ दरका नोटमा प्रतिबन्ध लगाउने कुनै योजना नभएको प्रस्ट पारेका छन् । उनले यसबारे सरकारले कुनै छलफल नै नगरेको प्रष्ट पारेका हुन् ।

बुधबार विराटनगर विमानस्थलमा सञ्चारकर्मीहरूसँग कुराकानी गर्दै अर्थमन्त्री खनालले भने, ‘हजार र पाँच सयका नोट प्रतिबन्ध गर्ने विषयमा अहिलेसम्म कुनै छलफल भएको छैन, यसकारण यो चर्चा तथ्यहीन हो ।’

भारतमा लागू भएको गुड्स एन्ड सर्भिस ट्याक्स (जीएसटी) प्रणालीको प्रभावबारे सोधिएको प्रश्नमा मन्त्री खनालले नेपाली उद्योग र व्यवसायमा तत्काल ठूलो असर नपर्ने देखिएको बताए । ‘यदि असर देखिएमा सरकारले आवश्यक सुधारका उपाय अपनाउनेछ,’ उनले भने ।

प्रदेश संरचना खारेज गर्ने विषयमा उठेका चर्चालाई पनि अर्थमन्त्री खनालले असम्भव भन्दै खारेजीको सम्भावनालाई स्पष्ट रूपमा नकरेका छन् । ‘संविधानअनुसार बनेको प्रदेश व्यवस्था राजनीतिक सहमतिमा आधारित छ,’ उनले भने, ‘त्यसलाई खारेज गर्ने कुनै सरकारी योजना छैन ।’

मन्त्री खनालले संविधान र संघीय ढाँचाअनुसार वर्तमान सरकार सञ्चालन भइरहेकाले प्रदेश खारेजसम्बन्धी चर्चा सरकारको कार्यसूचीमा नरहेको दोहोर्‍याए । यसैबीच, मन्त्री खनालले आर्थिक मित्यव्यवित्तसम्बन्धी मन्त्रिपरिषद्को निर्णय सबै क्षेत्रमा लागू हुने जानकारीसमेत दिएका छन् । सरकारले यही असोज ५ गते आर्थिक मित्यव्यवित्तसम्बन्धी निर्णयहरू गरेको हो ।

विराटनगर आएका अर्थमन्त्री खनालले विराटनगरस्थित आन्तरिक राजस्व कार्यालयको निरीक्षण गरे । जेनजी आन्दोलनका कमाडो तोडफोड र आगजनीबाट

स्याङ्जामा ६७ प्रतिशत बीमा पहुँच

प्रकाश डोटेल

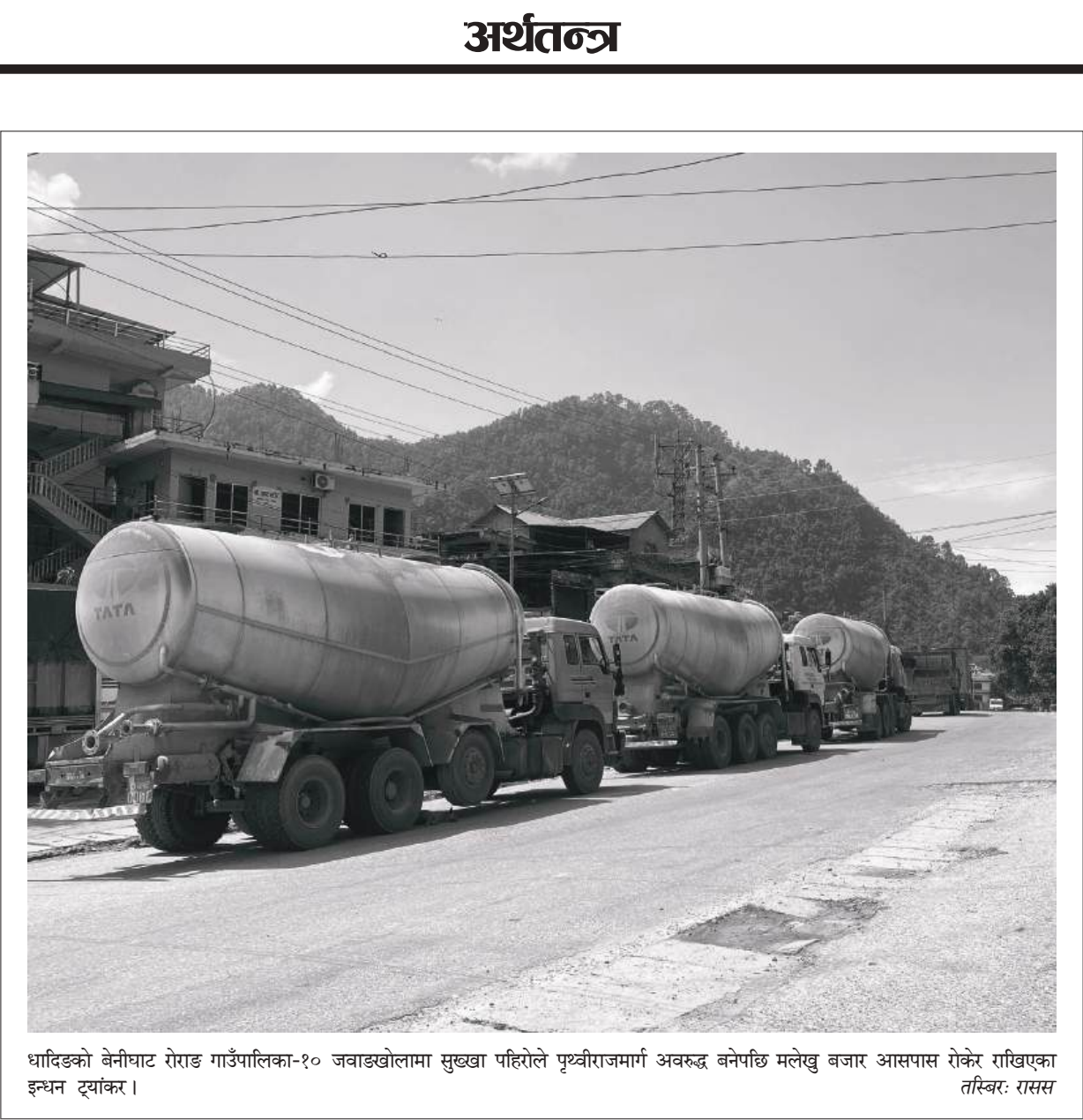
स्याङ्जा- स्याङ्जामा ६७ प्रतिशत नागरिक स्वास्थ्य कार्यक्रममा आबद्ध भएका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार जिल्लाका दुई लाख ५४ हजार २७७ कुल जनसंख्यामध्ये एक लाख ७० हजार १५९ अर्थात् ६७ प्रतिशत नागरिकले स्वास्थ्य बीमामा आबद्ध भएका हुन् ।

८७ हजार ६०८ महिला र ८२ हजार ५५१ गरी एक लाख ७० हजार १५९ नागरिक बीमामा आबद्ध भएका छन् । जनसंख्याका आधारमा ६७ प्रतिशत नागरिक स्वास्थ्य बीमामा आबद्ध रहेको स्याङ्जामा भन्डै ८० प्रतिशत घरपरिवार बीमामा आबद्ध छन् । जिल्लाका ७० हजार ७२१ घरपरिवारमध्ये ८० प्रतिशत अर्थात् ५६ हजार ७४ घरपरिवार बीमा कार्यक्रममा आबद्ध छन् ।

जिल्लामा जनसंख्याको तुलनामा बीमा कार्यक्रममा घरपरिवारको संख्यामा धेरै देखिएको छ । २२ हजार ८३१ जेष्ठ नागरिक र ३३ हजार २४३ गरी ५६ हजार ५४ घरपरिवारमध्ये एक जेष्ठ नागरिकलाई एक घरपरिवारमा गणना गर्दा जनसंख्याको तुलनामा घरपरिवारको संख्या प्रतिशतमा धेरै देखिएको स्वास्थ्य बीमा बोर्ड स्याङ्जा शाखाले जनाएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रममा जिल्लाका ११ पालिकाहरूले दुई करोड ४३ लाख २१ हजार ६५० रुपैयाँ शुल्क बुझाएका छन् । गाउँपालिकाका सबै नागरिकको स्वास्थ्य बीमा गरेको कालिगण्डकी गाउँपालिकाले मात्रै एक करोड ७२ लाख ७२ हजार १५० रुपैयाँ शुल्क बुझाउँदा अन्य १० पालिकामध्ये ९ पालिकाले ७० लाख ४९ हजार ५ सय रुपैयाँ नि:शुल्क बीमा शुल्क बुझाउँदा एक पालिका हरिनारा गाउँपालिकाले कुनै पनि रकम खर्च गरेको छैन ।

बोर्डका अनुसार वालिङ नगरपालिकाले १५ लाख ७५

धादिङको बनेीबाट रोराङ गाउँपालिका-१० जवाङखोलामा सुख्खा पहिरोले पृथ्वीराजमार्ग अवरुद्ध बनेपछि मलेखु बजार आसपास रोकेर राखिएका ट्रिक्टर: रासस

आन्दोलन प्रभावित व्यवसायीलाई राहत प्याकेज

काठमाडौँ (कास)- सरकारले जेनजी आन्दोलनबाट प्रभावित उद्योगी-व्यवसायीका लागि विशेष राहत प्याकेज घोषणा गरेको छ । नाडा अटोमोबाइल्स एसोसिएसन अफ नेपालले सरकारको यस कदमको स्वागत गर्दै यसले निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी देशको अर्थतन्त्रलाई सम्वलनामा व्यापक रूपमा चर्चामा आएको थियो । अहिले उनका स्वास्थ्यमा क्रमिक सुधार भइरहेको छ भने चिकित्सकहरूको टोली निरन्तर निगरानीमा छन् ।

साथै, परिवारले सान्तनुको नाममा कसैले पनि आर्थिक संकलन नगर्न अनुरोध गरेको छ । कृपया, मेरो छोराको नाममा सहानुभूति देखाएर कोही पनि पैसा नउठाइदिनुहोस्,’ सान्तनुका बुबा महेशले भने, ‘हामीलाई उपचारका लागि कुनै आर्थिक सहयोग आवश्यक छैन ।’

इटहरीमा भएको घटनापछि सान्तनु ढकालको विषय सामाजिक सञ्जालमा व्यापक रूपमा चर्चामा आएको थियो । अहिले उनका स्वास्थ्यमा क्रमिक सुधार भइरहेको छ भने चिकित्सकहरूको टोली निरन्तर निगरानीमा छन् ।

यसले व्यवसायीहरूलाई ठूलो राहत र हौसला मिलेको नाडाले बताएको छ । यसले सरकार निजी क्षेत्रको आवाजलाई कदर गर्ने मात्र नभई तत्काल कार्यान्वयनमा जान तयार रहेको प्रमाणित गरेको नाडाले भनेको छ । अटोमोबाइल उद्योग नेपालको अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान गर्ने क्षेत्र हो । यसले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा हजारौं रोजगारी सिर्जना गर्दछ । कर राजस्वको ठूलो हिस्सा प्रदान गर्दछ र आधुनिक जीवनशैली तथा गतिशील अर्थतन्त्रको स्तम्भका कारण अपूर्ति श्रृंखला अवरुद्ध भएको र ग्राहकको विश्वासमा समेत असर परेको अवस्थामा सरकारको यो निर्णयले प्रदर्शन र अशान्तिबाट धेरै शोक्म,

बारामा सहलियत र सस्तो बजार खुलेन

प्रकाश लम्साल

बारा- चाडपर्वको समयमा पनि बारामा सहूलियत र सस्तो बजार खुल्न सकेको छैन । जेनजी पुस्ताको प्रदर्शनपछि स्थानीय सरकार, संघ संस्थाले सहूलियत पसल खोल्न उत्साह नदेखाए कै कारण बजार खुल्न नसकेका हुन् ।

जिल्लामै समृद्ध मानिने जितपुर सिमरा तथा कलैया उपमहानगर, निजगढ, कोहली, महागढीमाई लगायतका नगर र गाउँपालिकाहरूमा स्थानीय सरकारको समन्वयमा संघ संस्थाले चाडबाड लक्षित स्थानीयलाई सुलभ बजारदेखि विभिन्न कार्यक्रम हुने गरेको नागरिक समाज सिमराका सञ्जय केसीले जानकारी दिए । स्थानीय सरकारको पहिलो काम नै आफ्ना उपभोक्तालाई संरक्षण गर्नु हो । तर, यो वर्ष सम्भव नदेखिएपछि प्रयास हुन नसकेको अनुमान गर्दै बजारमा एकाधिकार बढ्न सक्ने हुँदा स्थानीय सरकार, प्रहरी प्रशासनको निगरानी आवश्यक बनेको केसीले बताए ।

जिल्ला बाहिरसमेत विक्री गर्ने निजगढ, जितपुर, कलैया मासुजन्य, खाद्यान्न, लताकपडा, तरकारीको प्रमुख बजार हो । चाडबाडमा खाद्यान्न, दुधजन्य सामग्री, मासु, लताकपडा अत्यधिक खपत र विक्री हुने भए पनि बजारमा अनुगमन नहुँदा यसको गुणस्तर, मूल्य, तथा विक्रीमा जिल्लाका विभिन्न निकायले निगरानी थालेका छन् ।

जितपुर, पथलैया, अमलेखान्ज, सिमरा,

डुमरवाना लगायतका बजार रहेको जितपुर सिमरा उपमहानगरका उप-प्रमुख तथा बजार अनुगमन संयोजक भोलाप्रसाद अधिकारीले बजारमा आम उपभोक्ताले सहजै किनमेल गरिरहेको देखिएपछि बजार अनुगमन नगरेको बताए ।

दसैँ तिहारमा उपभोक्तालाई छुट दिएर कसरी बढी सामान विक्री गर्न सकिन्छ भन्नेमा बजारका व्यापारी जुटेको बताउँदै जितपुर सिमरा नाग उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष मोहन शर्माले चाडबाडका समयमा उपभोक्ता बजारमा हामी निजी क्षेत्रले एकाधिकार जस्तो गरी खरिद विक्री नगर्ने गरेको दाबी गरे । संघ अन्तर्गतको प्रमुख बजार जितपुर खाद्यान्न, लताकपडा बढी विक्री हुने बजारको रूपमा मानिन्छ ।

अन्य समयमा बजारमा १ हजार ५ सयदेखि

ऊर्जा मन्त्रीसँग चिनियाँ र अमेरिकी राजदूतको भेट

काठमाडौँ (कास)- ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात एवम् सहरी विकास मन्त्री कुलमान घिसिङ र नेपालका लागि चीनका राजदूत चेन सोङबीच बुधबार भेटवार्ता भएको छ । सिंहदरबारस्थित भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयमा भएको भेटमा नेपाल-चीनबीचको सडक तथा विद्युत प्रसारण लाइन कनेक्टिभिटी, चिनियाँ निर्माण व्यवसायीबाट टेक्का लिएका सडक तथा विद्युत आयोजनाको निर्माण प्रगति, ऊर्जा क्षेत्रमा सहकार्य, चिनियाँ सहायतामा सञ्चालित आयोजनाहरूको कार्यान्वयन अवस्था, चिनियाँ लगानीलगायतका विषयमा छलफल भएको थियो ।

भेटमा मन्त्री घिसिङले नेपाल र चीनलाई सडक सञ्जालबाट जोड्ने काठमाडौँ- कोदारी-अरनिको र स्यापुबेंसी-रसुवागढी सडक महत्वपूर्ण र संवेदनशील रहेको बताए । तर पहिरो र कमजोर भौगोलिक अवस्थितका कारण जोडिमयुक्त रहेकाले चिनियाँ प्रविधि प्रयोग गरी सडक मर्मत गरी स्थायी रूपमा सञ्चालनका लागि आवश्यक सहयोग गरिदिन आग्रह गरे ।

उनले काठमाडौँ उपत्यका चक्रपथ विस्तारअन्तर्गत चिनियाँ अनुदानमा निर्माण हुने कर्लकी-बसुन्धरा खण्डको काम तत्काल सुरु गर्न, अरुण नदी करिडोरमा धेरै जलविद्युत आयोजनाहरू निर्माणधीन रहेको र नेपालको विद्युत बजारलाई थप प्रतिस्पर्धी बनाउन किमथाकाबाट अर्को अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण अगाडि बढाउन आग्रह गरे । चिनियाँ कम्पनीले टेक्का लिएका

निक्षेप उपर हकदावी गर्न आउने ३५ दिने सूचना

सुदूरपश्चिम अघिकारीको नाँति, तारा गण्ड अघिकारीको छोरा, सीता अघिकारीको श्रीमान, बागमती प्रदेश, मकवानपुर जिल्ला, हेटौडा उप-महानगरपालिका वडा नं. ०९ बस्ने **महेन्द्र प्रसाद अधिकारी**ले यस शाखामा बचत खाता नं. २००१५२१२१००५६६ संचालन गर्दै आउनु भएकोमा मिति २०८२/०५/०८ मा निज खातावाला महेन्द्र प्रसाद अधिकारीको निधन भएकोले सोही व्यहोरा उल्लेख गरी उपरोक्त खातामा रहेको रकम पाउं भनी निज मृतकको/मृतकको श्रीमती नाता पर्ने **सीता अधिकारी**ले मृत्यु दता प्रमाणपत्र र नाता प्रमाणित प्रमाणपत्र लगायतका अन्य आवश्यक कागजात सहित यस बैंक समक्ष निवेदन दिनु भएकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १११ बमोजिम निज मृतक **महेन्द्र प्रसाद अधिकारी**को नाममा यस शाखामा रहेको निक्षेप मौज्जातको भुक्तानी दावीकर्तालाई दिन नगर्ने कुनै कारण भए वा अन्य कुनै व्यक्तिको हकदावी छ भनी यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशित भएको मितिले ३५ (पैंतीस) दिनभित्र आफ्नो स-प्रमाण दावी गर्न यस बैंकको **हेटौडा शाखामा** आउनुहोला । अन्यथा उल्लेखित व्यादाभित्र कोही कसैको दावी पर्न नजान्नामा माग बमोजिम उपरोक्त खाताको रकम भुक्तानी हुने र सोका लागि बैंक जिम्मेवार नहुने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ । पछि कुनै उजुर बाजुरालाई बैंकले मान्यता नदिये समेत सूचित गरिन्छ ।

नेपाल एसबिआई बैंक लिमिटेड
NEPAL SBI BANK LTD.
 हेटौडा शाखा, हेटौडा-१०, मकवानपुर, फोन: ०१७/१२४६१४/१२५१५१/१२५०५५

संस्थापक शेयर बिक्री सम्बन्धी ३५ दिने सूचना

यस बैंकका ५ जना संस्थापक शेयरधनीहरूले आफ्नो नाममा रहेको ६६,००४ किता संस्थापक शेयर आंशिक वा पूरै बिक्री गर्न आवश्यक स्वीकृति पाउं भनी बैंकमा निवेदन गर्ने भएको र संस्थापक समूहको शेयर बिक्री गर्दा विद्यमान संस्थापक शेयरधनीहरूलाई नै पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्ने र यसरी खरिद बिक्री हुन नसकेको अवस्थामा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई सो शेयर खरिद बिक्री गर्नुपर्ने नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशन भए बमोजिम बैंकका समूचा संस्थापक शेयरधनीहरूको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

तसर्थ, विद्यमान संस्थापक शेयरधनीले उक्त संस्थापक शेयर खरिद गरी लिन इच्छुक भएमा यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले ३५ दिन भित्र के-कॉल रकममा खरिद गर्ने हो सो समेत बुझाइ यस बैंकको शेयर शाखा लाजिम्गाट, काठमाण्डौमा निवेदन दिनु हुन अनुरोध गर्दछौ । सो म्याद भित्र विद्यमान संस्थापक शेयरधनीको निवेदन प्राप्त हुन नआएमा प्रचलित नियमानुसार अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई उक्त शेयरहरू खरिद बिक्री गर्न आवश्यक कारवाही श्रृंषि बढाईने व्यहोरा सव्यवस्थित सबैलाई जानकारी गराइन्छ । विस्तृत जानकारीको लागि बैंकको शेयर विभाग, केन्द्रिय कार्यालयमा सम्पर्क गर्नुहुन सूचित गरिन्छ ।

NIMB
 कन्द्रीय कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाण्डौ ।
 फोन नं : ५२१०२३९९, फ्याक्स नं : ५२१३३४९
 ईमेल: info@nimb.com.np/वेबसाइट: www.nimb.com.np

SanimaCapital
 (A wholly owned subsidiary of Sanima Bank Ltd.)
 गैरबैंक कर्तालय: कम मार्ग, नक्साल-१, काठमाण्डौ ।
 फोन नं. ०१-५५५५०५००८, ०१-५५५३३३७५, ०१-५५५३९६६
 ईमेल: sanimacapital@sanimabank.com, वेबसाईट: www.sanima.capital

दर्शौं वार्षिक साधारणसभा सम्बन्धी सूचना
 (प्रथम पटक प्रकाशित मिति २०८२/०६/०९ गतेको कारोबार दैनिक)

श्री आदरणीय शेयरधनी महानुभावहरू,

यस कम्पनीको मिति २०८२ साल आश्विन ८ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकको निर्णयानुसार निम्न विषयहरू उपर छलफल तथा निर्णय गर्न कम्पनीको दर्शौं वार्षिक साधारणसभा देहायको मिति, समय तथा स्थानमा बस्ने भएकोले सम्पूर्ण शेयरधनी महानुभावहरूको जानकारीको लागि कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ६७ (२) बमोजिम यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

सभा हुने मिति, स्थान र समय:

मिति : वि.सं. २०८२ साल आश्विन ३० गते (अक्टोबर १६, २०२५) बिहीवार ।

समय : अपरान्ह २:०० बजे ।

स्थान : कम्पनीको रजिष्टर्ड कार्यालय, सममार्ग, नक्साल-१, काठमाण्डौको सभाकक्ष ।

छलफलका विषयहरू:

क. सामान्य प्रस्तावहरू :

- कम्पनीको सञ्चालक समितिको तर्फबाट प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को (दर्शौं) वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्ने
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहित २०८२ आषाढ मसानसम्मको बासलात, नाफा नोक्सान हिसाब विवरण तथा नागद प्रवाह विवरण लगायत सोसँग सम्बन्धित अनुसूचीहरू उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को लागि लेखापरीक्षकको नियुक्ति र निजको पात्रश्रमिक निर्धारण गर्ने ।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मुनाफा तथा सो अवधिसम्म रहेको संचित रकम समेतबाट चुक्ता पैुजीको १२ प्रतिशतले हुने कर सहितको नगद लाभश रकम रु.३,००,००,०००/- (तीन करोड मात्र) वितरण गर्न स्वीकृति गर्ने ।

ख. विविध :

संचालक समितिको निर्णयानुसार **कम्पनी सचिव**

वार्षिक साधारणसभा सम्बन्धी अन्त जानकारीको लागि:

- सभामा भाग लिने शेयरधनी महानुभावले सभा हुने स्थानमा उपस्थित भई त्यहाँ राखिने उपस्थिति पुस्तिकामा हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।
- अन्य थप जानकारीका लागि रजिष्टर्ड कार्यालय, सममार्ग नक्साल-१, काठमाण्डौमा सम्पर्क गर्नुहुन अनुरोध छ ।

सम्पादकीय

विकल्प नभएको वैदेशिक रोजगारी

कोभिड महामारीपछि वैदेशिक रोजगारीमा जानेको लर्को अहिलेसम्म घटेको छैन । प्रत्येक वर्ष विदेश जानेको संख्या केही न केही बढेको नै छ । वैदेशिक रोजगारीका गन्तव्यहरू समयअनुसार फेरिएका छन् । विगतमा खाडी मुलुक र मलेसिया नेपाली जाने सबैभन्दा आकर्षक गन्तव्य थिए । सरकारी कोटाबाट जापान र कोरिया जान पाउनेलाई बढी भाष्यमानी मानिन्थ्यो । यस्तै इजरायलमा केयर गिभरमा जानेहरूले पनि खाडी र मलेसियाका तुलनामा धेरै पैसा कमाउन सक्थे । खाडीका मुलुकहरूमा जानेमध्ये अधिकांशको तलब सुविधा राम्रो थिएन । सुरुका वर्षहरूमा अधिकांश नेपाली मजदुरका रूपमा गएका थिए । यस्तो काम कार्यालयभन्दा बाहिरी क्षेत्रमा गर्नुपर्दा जोरिखम र असुरक्षित थियो । समयक्रममा यी मुलुकमा जाने नेपालीहरू पनि केही सीप सिकेर दक्ष कामदारका रूपमा जान थालेका छन् । अहिले खाडीका मुलुकहरूमध्ये सबैभन्दा आकर्षक दुबई बन्न पुगेको छ । दुबई जानेको लर्को लागेको छ भन्दा फरक नपर्ने अवस्था छ । विगतमा मसेलिया पनि अर्को आकर्षक गन्तव्य थियो । बेला-बेलामा समस्या आउने गरेका कारण अहिले यसको आकर्षणमा कमी आएको छ ।

वैदेशिक रोजगारीको समयक्रमसँगै अहिले नेपालीहरू युरोपेली मुलुकहरूमा पनि पुगे गरेका छन् । युरोपेली मुलुकहरूमध्ये पोर्चुगल, क्रायसियालगायतका देशहरूमा जाने नेपालीको संख्या प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको छ । खाडी र मलेसियाको तुलनामा युरोपेली मुलुकमा सेवासुविधा बढी हुने र काम गर्न वातावरण पनि सुरक्षित भएकाले त्यस्तै थप आकर्षण बढेको हो ।

सरकारी तथ्यांकअनुसार चालु आर्थिक वर्षको साउन र भदौमा रोजगारी खोज्दै विदेश जाने नेपालीको संख्या १ लाख ३६ हजार ८२ पुगेको छ । यो गत वर्षका दुई महिनामा विदेश जाने नेपालीको संख्याका तुलनामा ३२ प्रतिशतले धेरै हो । गत वर्ष भदौसम्ममा १ लाख ३ हजारले विकेश जाने श्रमस्वीकृति लिएका थिए । यो वर्ष विदेश जानेमा महिलाको संख्या पनि बढेको छ । साउन र भदौमा श्रमस्वीकृति लिएर विदेश गएका महिलाको संख्या गत वर्षको तुलनामा १६ प्रतिशतले बढेको छ । गत वर्ष दुई महिनामा १४ हजार ८ सय ६८ महिलाले विदेश जान श्रमस्वीकृति लिएका थिए । चालु आवमा यो संख्या १७ हजार २ सय ११ पुगेको छ ।

पछिल्लो तीन वर्षको तथ्यांक हेर्दा २३ लाख नेपालीले रोजगारी खोज्दै देश छोडेको देखिन्छ । यो संख्या पहिलो पटक विदेश जाने मात्रको भन्ने होइन । विदेश गएर स्वदेश फर्केका र फेरि जान श्रमस्वीकृति लिएका सहितको हो । विदेश जान श्रमस्वीकृति लिएका मध्ये औसतमा ६४ प्रतिशत नयाँ कामदार हुने गरेका छन् भने ३६ प्रतिशत विदामा आएर पुनः श्रमस्वीकृति लिनेको संख्या छ ।

खासमा स्वदेशमा रोजगारीको अवसर नपाएर वैदेशिक रोजगारीर्फ लाग्नु नेपालीको नियति नै बनेको छ । प्रत्येक वर्ष वैदेशिक रोजगारीमा जानेको संख्या बढ्दै गएबाट स्वदेशभित्र धेरै अवसर नभएको छर्लङ्ग हुन्छ । नेपालीका लागि वैदेशिक रोजगारी बाध्यता बनेको छ । यिनै नेपालीले पठाएको रेमिटेन्स आयले सत्तामा बस्नेहरूलाई सजिलो बनाएको छ । केही वर्षयता रेमिटेन्स पनि उच्चदरले बढेको छ । सरकारसँग विदेशी मुद्रा सञ्चित कल्पना गरेभन्दा धेरै पुगेको छ । तर पनि सरकारले वैदेशिक रोजगारीलाई व्यवस्थित बनाउन सकेको छैन । विदेश जानेहरू स्वदेश र विदेश दुवैतर्फ लुटिने र ठगिने गरेका छन् । असुरक्षित कामका कारण विदेशमै मृत्यु हुनेको संख्या पनि बढ्दै गएको छ ।

अहिले भदौ २३ र २४ को जेनजीको आन्दोलनका क्रममा भएको धनजसको क्षतिले मुलुकको अर्थतन्त्र निकै वर्ष पछि धकेलिएको छ । अबका केही वर्ष सरकारको काम पुननिर्माणमा विनैछ । पुननिर्माणका काम गर्दा केही वस्तुको आन्तरिक उत्पादन बढ्नेछ भने रोजगारीका अवसर पनि खोलिनेछन् । तर, यस्ता रोजगारी सामान्य खालका मात्र हुनेछन् । उद्योग र पुननिर्माणमा काम गर्ने अधिकांश रूपमा मजदुर हुनेछन् । अहिलेको घटनाले निजी क्षेत्र हात्लासी भनेको छ । उसले केही वर्ष थप लगानी गर्नुछैन । मुलुकभित्र देखिएका अन्योलका बीचमा विदेशी लगानी थपिने सम्भावना पनि कमै छ । यस्तोमा दक्ष जनशक्तिले काम पाउने सम्भावना निकै न्युन हुनेछ । यस्तो जनशक्तिका लागि अबका केही वर्ष वैदेशिक रोजगारीको विकल्प हुनेछैन । यसै पनि अहिले औसत दैनिक २२ सयभन्दा बढीको संख्यामा नेपाली विदेश गइरहेका छन् । आन्तरिक रोजगारीका अवसर खुर्चिँदा आगामी दिनमा यो संख्या भन्ने बढ्नेछ ।

के.बी. बस्नेत

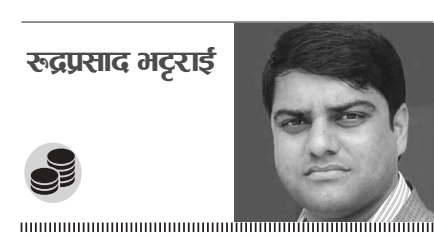
विश्वमा बीमा व्यवसाय धेरै वर्ष अघिदेखि सुरु गरिए पनि नेपालमा वि.सं. २००४ मा नेपाल बैंकले चलानी तथा बीमा कम्पनी स्थापना गरेर यहाँ निर्जीवन बीमा व्यवसाय सुरु गरेको थियो । जुन आज नेपाल इन्स्योरेन्सको समन्वाट परिचित भई बीमा व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेको छ । वि.सं. २०२५ मा नेपालमा राष्ट्रिय बीमा संस्थान स्थापना गरिएपछि यहाँ जीवन बीमा व्यवसाय सुरु भयो । त्यसपछि यहाँ जीवन र निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूको संख्या निरन्तर रूपले बढ्दै गयो ।

केही वर्षयता बीमा व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि यहाँका बीमा कम्पनीहरूको चुक्ता पुँजी बढाउनुपर्ने महसुस गरियो । तसर्थ, यहाँको बीमा व्यवसायको वर्तमान अवस्थालाई दृष्टिगत गरी नियमन निकायका रूपमा रहेको नेपाल बीमा प्राधिकरणले यहाँका जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीको चुक्ता पुँजी बढाउने निर्धो गरी नीति बनायो । जसअनुसार यहाँको प्रत्येक जीवन बीमा कम्पनीको चुक्ता पुँजी २ अर्ब रूपैयाँ र निर्जीवन बीमा कम्पनी प्रत्येकका १ अर्ब रूपैयाँ हुनुपर्ने अवस्था गन्यो । परन्तु, उक्त चुक्ता पुँजी कम भएको महसुस गरी हाल जीवन बीमा कम्पनी प्रत्येकले ५ अर्ब रूपैयाँ र निर्जीवन बीमा कम्पनी प्रत्येकले २ अर्ब ५० करोड रूपैयाँ पुर्‍याउनुपर्ने भएको छ, जसअनुसार केही बीमा कम्पनी मर्ज भई संयुक्त कारोबार गर्न थालेका छन् भने केही मर्ज हुने प्रक्रियामा तल्लीन छन् ।

वस्तुतः जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूलाई मर्ज गर्न सहज नभए पनि हालसम्म १२ निर्जीवन कम्पनी ६ वटामा कायम हुने गरी मर्ज प्रक्रियामा छन् । जसमध्ये आठ निर्जीवन

विचार

राज्य विफलता : कति सत्य, कति भूट !

भर्खरै देशमा जेनजीको आन्दोलन सकिएसँगै नयाँ सरकारको प्रारूप कोरिएको छ । यससँग तर्क-वितर्कहरू अनेकन् तरिकाले उठेका छन् । एक्कासि हुरी आयो, धूलो बढारेर लग्यो, धेरैले नसोचेको घटना अहिलेसम्मकै कम समयमा भयो । ७२ बढीको ज्यान गयो, खर्बौंको अर्थ नाश भयो, करिब सयौँ घर ध्वस्त भए, सयौँ घाइते भए, अधिक महत्त्वपूर्ण कागजपत्र र फर्निचर जले अनि देश तथा विदेशमा रहेको नेपालीलगायत अन्यको मन अशान्त बन्यो र जुन निरन्तर छ । भनिन्छ, विनाशले विकास बोकेको हुन्छ, हामी अहिले खरानी बनेका छौँ र आशा छ, हामी यसपटक पनि उठ्ने नै छौँ । बलिदानीलाई गन्तव्यमा पुर्‍याउन, समय आत्मसात् गर्दै हिँड्नुको हामीसँग विकल्प पनि छैन । तर, अर्को पाटोबाट चिन्तन गरौँ त, यसको पछाडि के कारण छ ? जसले क्षणभरमै यो परिणाम ल्याइदियो ।

देशले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना गरेको भए पनि राज्य क्षमतामा असमानता, प्रशासनिक कमजोरी र सेवा वितरणमा चुनौतीहरू देखिएका छन् । यो परिवेश र सन्दर्भ अहिले नेपालीको चासो हो । अहिले पनि हामी यसको सेरोफेरोमा दैनिकी गुजारिरहेका छौँ । कहिले केँको आन्दोलन त कहिले कसको, जहिल्यै पनि अस्थिरताको सामना गरिरहनुपरेको छ, जसले जन र धनको दूलो क्षति मात्र गरिरहेको छैन, राज्य धेरै वर्ष पछि परिरहेको छ । पुरतान्तरमा दूलो निराशा पैदा गरिदिएको छ । यो कुराको निचोड निकाल्न नै म यो लेख तयार गरिरहेका छु । के हामी साँच्चै विफल राज्यको अवस्थामा पुगेका नै हौँ ? समाधान छैन ?

वर्तमान समयमा राज्य विफलता राजनीतिक विज्ञान, विकास अध्ययन र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा प्रमुख छलफल र जनचासोको विषय बनेको छ । यसबारे विद्वान्हरूले विभिन्न समयमा संस्थागत कमजोरीदेखि लिएर प्रणालीगत पतनसम्मका फरक-फरक व्याख्या प्रस्तुत गरेका छन् । रोटवर्ग (२००३, २००४) ले राज्यहरूलाई सबलदेखि पतीतसम्मको निरन्तरतामा वर्गीकरण गरेका छन्, जसका आधारमा सुर्खा, शासन र आधारभूत सेवा दिन नसक्ने अवस्थालाई राज्य विफलताको मुख्य सूचकका रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । उनले क्षमताको ह्रासले वैधतालाई कमजोर पार्ने, जसले हिंसा, गरिबी र अस्थिरतालाई बढाउने तर्क गरेका छन् । यससँगै बेट्स (२००८) ले आर्थिक पक्षलाई जोड दिएका छन्, विशेष गरी सार्वजनिक राजस्वमा गिरावट हुँदा सरकारलाई सामूहिक सेवा दिन नसक्ने स्थिति आउँछ र यसले द्वन्द्व र विफलतामा रूपान्तरण हुन्छ ।

अन्य विद्वान्हरूले संस्थागत र ऐतिहासिक पाटोलाई महत्त्व दिएका छन् । एसमोल्तु र रोबिन्सन (२०१२) ले राष्ट्रहरू भूगोल वा संस्कृतिका कारण होइन, वरु सत्ताको संस्थागत कमजोरीसँग जोडेर व्याख्या गरेका छन् । अर्कातर्फ, एरिकसेन (२०१०) जस्ता समालोचकहरूले ‘ फेल्ड स्टेट’ भन्ने अवधारणा नै प्रायः परिचमकेन्द्रित मानक भएको भन्दै यसको आलोचना गरेका छन् । उनले सन्दर्भअनुसार राज्य सञ्चालनका अभ्यासहरूलाई बुझ्नुपर्ने, जहाँ औपचारिक संस्थागत कमजोरीसँगै अनौपचारिक सत्ताको संरचना पनि विद्यमान हुन्छन् भन्ने सुझाव दिएका छन् ।

बीमा कम्पनी चारवटामा कायम भई एकीकृत कारोबार सुरु गरेका छन् भने चारवटा मर्ज हुने प्रक्रियामा छन् ।

यहाँका जीवन बीमा कम्पनीहरूको सम्बन्धमा नौ कम्पनी चार कम्पनीमा कायम हुने गरी मर्ज प्रक्रियामा सहभागी भएका छन् । सबै जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरू मर्ज भएपछि यिनीहरूको संख्या १४-१४ हुनेछ । माथि उल्लेख गरेको बाहेक अन्य बीमा कम्पनीहरू मर्ज हुने प्रक्रियामा भएकाले भविष्यमा यहाँका जीवन तथा निर्जीवन कम्पनीहरूको संख्या अफ घट्नेछ ।

केही वर्षअघि यहाँ जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूको संख्या ह्वात बढेकाले यिनीहरूबीच अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा भएको थियो । यिनीहरू यतिबेला सहर केन्द्रित मात्र नभएर सीमित क्षेत्रमा सीमित व्यवसाय गर्न थालेका थिए । केहीले त अरूको भन्दा यस्तो मूल्यमा समेत बीमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न थालेका थिए । जसको फलस्वरूप विदेशी पुनर्बीमा कम्पनीले यहाँका जलविद्युत् आयोजनाहरूको पुनर्बीमा गर्न डराए । फलतः नेपाल बीमा प्राधिकरणले जलविद्युत् आयोजनाको लागि न्यूनतम मूल्य नै तोक्नुपर्थ्यो । जुन विगतमा यहाँ भएको अस्वस्थ प्रतिस्पर्धाको एक उदाहरण हो । बीमा कम्पनीहरूको मर्जरपछि यस्तो अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा हुने सम्भावना कम छ ।

मर्जरपश्चात् जीवन बीमा कम्पनी तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूको चुक्ता पुँजी, बीमा कोष, जगेडा कोषलगायत अन्य आर्थिक सूचकांकहरूको आकार बढेको छ, जसका कारण उक्त कम्पनीहरूले भविष्यमा बहुआयामिक फाइदा प्राप्त गर्न सक्छन् । तर, यसका लागि सम्बन्धित जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीका कर्मचारीहरू इमानदार हुन जरुरी छ ।

वास्तवमा कुनै पनि जीवन तथा निर्जीवन बीमाले व्यवसाय सफलतापूर्वक सञ्चालन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ । विगतमा यहाँ बीमा व्यवसाय बढ्दा विद्यमान जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूको चुक्ता पुँजी कम भएकाले चाहेर पनि विभिन्न व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिएन । परन्तु, अहिले यिनीहरूको चुक्ता पुँजी वृद्धि भएकाले इच्छा लागेका व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

संस्थागत र राजनीतिक व्याख्याभन्दा पर, केही दृष्टिकोणहरूले वातावरणीय र प्रणालीगत दबाबलाई जोड दिएका छन् । एहेमेद (२०१७) ले खाद्य संकट, ऊर्जा संकट र जलवायु परिवर्तनजस्ता पारिस्थितिक संकटहरूले राजनीतिक कमजोरीलाई थप अस्थिर बनाउने तर्क प्रस्तुत गरेका छन् । इमेन्जेलोपोलस (२००७) ले भने ‘ग्रेपटी’ राष्ट्र थ्योरी, पब्लिक च्वाइस थ्योरी, र रेसनल एस्पेक्टेसन थ्योरी’ लाई मिलाएर, राज्यले बाह्य प्रभाव नियन्त्रण गर्न, अर्थतन्त्रलाई स्थिर बनाउन र स्रोतहरूको पुनर्वितरणमा असफल हुँदा विफलता देखिने तर्क गरेका छन् ।

यी सबै दृष्टिकोणलाई हेर्दा राज्य विफलता बहुआयामिक (मल्टिडाइमेन्सल) प्रक्रिया हो भन्ने स्पष्ट हुन्छ । यसमा राज्यको क्षमतामा गिरावट, संस्थागत संरचना, वैधताको संकट तथा वातावरणीय-आर्थिक दबाब सबैले भूमिका खेल्छन् । रोटवर्ग र बेट्सले कार्यात्मक विफलतामा जोड दिएका छन् भने एसमोल्तु र रोबिन्सनलले संस्थागत संरचनामा र एहेमेदले प्रणालीगत तथा पारिस्थितिक पक्षमा जोड दिएका छन् । एरिकसेनजस्ता समालोचकहरूले भने एउटै सार्वभौमिक परिभाषाभन्दा पनि स्थानीय सन्दर्भ र राज्य सञ्चालनका अभ्यासलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने बताएका छन् । त्यसैले राज्य विफलतालाई बुझ्नका लागि एउटै कारणभन्दा बाहिर गई संस्थागत, आर्थिक, वातावरणीय र वैचारिक-संवादात्मक आयामहरूलाई एकीकृत रूपमा अध्ययन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ ।

नेपालमा राज्य क्षमतामा असमानता र चुनौतीहरूको उत्पत्ति बहुआयामिक कारणहरूले व्याख्या गर्न सकिन्छ । ऐतिहासिक दृष्टिले, नेपाल लामो समयसम्म केन्द्रीकृत शासनको अभ्यासमा थियो, जसका कारण ग्रामीण र पहाडी-हिमाली क्षेत्रहरूमा स्थानीय प्रशासन र सेवा वितरण कमजोर रह्यो । राजनीतिक अस्थिरता र गुटबन्ध, प्रजातान्त्रिक लडाइँ तथा १० वर्षे माओवादी आन्दोलनले दीर्घकालीन नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा अवरोध उत्पन्न गरेको हामीमाफ ताजै छन् । संघीय संरचनामा संक्रमण, अधिकार र स्रोतको अस्पष्टता, स्थानीय तह र केन्द्रबीच असमञ्जस्यता, जसले राज्य क्षमतामा कमी ल्याएको पनि स्पष्टै छ ।

संस्थागत र प्रशासनिक दृष्टिले नेपालमा भ्रष्टाचार, पारदर्शिताको कमी, निर्णय प्रक्रियामा अनियमितता र व्यक्तिगत स्वार्थले नीति कार्यान्वयनमा ढिलाइ र असफलता निस्त्याएको छ । स्थानीय प्रशासनसँग पर्याप्त दक्ष जनशक्ति र प्रविधिको कमी छ भने आर्थिक स्रोतहरूको असमान रूपमा वितरण भएका कारण सहरी क्षेत्र र प्रभावशाली समूहमा ध्यान केन्द्रित भएको छ । यी तत्वहरूले राज्य क्षमतामा दीर्घकालीन कमी ल्याएको कसैबाट छिन्दैन । यसरी नै सामाजिक-सांस्कृतिक कारणले पनि राज्य विफलतामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । किनकि सिवधानमा लेखिएका कुरा लागू भएका छैनन्, कार्यान्वयन पक्ष कमजोर

हाल नेपालमा जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीको पहुँच सबै जिल्लामा पुगेको छ भने अभिकर्ताको पहुँच सबै स्थानीय तहमा पुगेको छ । विगतमा बीमा कम्पनीको पुँजीगत खर्च पर्याप्त हुन नसकाले दुर्गम स्थानमा बीमा सेवा तथा अभिकर्ताको पहुँच खासै बढ्न सकेको थिएन । तर, मर्जरपछि यिनीहरूको पुँजी बढेकाले पहुँच पनि बढेको छ ।

कुनै पनि जीवन या निर्जीवन बीमा कम्पनीले आफूले लिएको सम्पूर्ण जोखिम आफैँ वहन गर्न सक्दैन । वास्तवमा बीमाको सिद्धान्तअनुसार उक्त कम्पनीले सबै जोखिम आफूले वहन गर्न हुँदैन । मर्जरपछि यहाँका जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीको जोखिम वहन गर्ने क्षमता बढेकाले यिनीहरूले पुनर्बीमा कम्पनीलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने जोखिमको अुपगत घटाउन सकिन्छ । त्यसैले भविष्यमा यहाँको बीमा व्यवसाय फस्टाउन सक्छ । यति मात्र नभई एकातर्फ नेपाली बीमा व्यवसायप्रति विदेशी पुनर्बीमा कम्पनीहरूको विश्वास बढ्छ भने अर्कातर्फ पुनर्बीमामार्फत बाहिरिने रकम रोकिने हुँदा यहाँको अर्थतन्त्रमा समेत सकारात्मक प्रभाव पर्छ ।

विगतमा विदेशी पुनर्बीमा कम्पनीहरू नेपाली बीमा कम्पनीहरूको पुनर्बीमा गर्न हिचकिचाउँथे, किनभने बीमा व्यवसाय सञ्चालनका लागि नेपाललाई जोखिमयुक्त मानिन्थ्यो । परन्तु, आजकाल यहाँका जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूको चुक्ता पुँजी बढेकाले जोखिम वहन क्षमता पनि बढेको छ । तसर्थ, भविष्यमा विदेशी पुनर्बीमा कम्पनीहरूको यिनीहरूप्रति विश्वास बढ्नेछ ।

कुनै दुई वा दुईभन्दा बढी जीवन वा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरू मर्ज भएपछि वित्तीय सूचकहरू बढ्छन् । योबाहेक विभिन्न बीमा कम्पनीमा विभिन्न क्षमता भएका कर्मचारी कार्यरत हुनाले उनीहरूले मर्जरपछि एकै ठाउँमा बसेर अनुसन्धानात्मक तथा अन्य काम गर्ने अवसर पाउँछन् । जसका कारण भविष्यमा बीमा व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि नयाँ जोस तथा जाँगर जागृत भई स्थानीय जनताले आफ्ना मागअनुरूप सेवा पाउनेछन् । यति मात्र नभई उनीहरूको जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूप्रति आस्था एवं भरोसा बढ्नेछ ।

विगतमा यहाँका जीवन तथा निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूले

राज्य विफलता केवल एउटै कारणको परिणाम होइन, बरु ऐतिहासिक, राजनीतिक, संस्थागत, सामाजिक, आर्थिक र पर्यावरणीय तत्वहरूको जटिल संयोजनको परिणाम हो । प्रत्येक आयामले अर्कोसँग अन्तरक्रिया गर्दै राज्य क्षमतामा असमानता, प्रशासनिक कमजोरी, सामाजिक-राजनीतिक अस्थिरता र सेवा वितरणमा चुनौतीहरू सिर्जना गरेको छ ।

छ । जातीय, भाषिक र क्षेत्रीय विभाजनले सरकारप्राति विश्वास कमजोर बनाएको छ भने सामाजिक असमानताले नीति कार्यान्वयनमा चुनौती उत्पन्न गरेको छ । साथै, स्थानीय परम्परा र समुदाय आधारित शासन अभ्यास कहिलेकाहीँ औपचारिक कानुनी संरचनासँग मेल नखँदा राज्य क्षमता सीमित भएको देखिन्छ । यस्तै आर्थिक र वातावरणीय कारणहरूले पनि राज्य विफलतालाई प्रभाव पारेको छ । सीमित कर संकलन, उद्योग र लगानीको आधारले राज्यको राजस्व र सार्वजनिक सेवा वितरण क्षमता उठाएको छ । प्राकृतिक विपद् र जलवायु परिवर्तन, जस्तै– बाढी, पहिरो, भू-स्खलन र डढेलोले दीर्घकालीन विकास र आपत्कालीन व्यवस्थापनमा चुनौती थपेका छन् । प्राकृतिक स्रोतको असमान प्रयोग र दीर्घकालीन योजना अभावले संकट दोहोर्‍याउने अवस्था सिर्जना गरेको छ ।

अन्ततः प्रविधि र नागरिक सहभागितामा ढिलाइले पनि राज्य क्षमतामा असर पुर्‍याएको छ । डिजिटल प्रविधि र सामाजिक सञ्जालको प्रयोग सीमित हुँदा सरकारी निगरानी, पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रभावित बन्यो । राज्य विफलता केवल एउटै कारणको परिणाम होइन, बरु ऐतिहासिक, राजनीतिक, संस्थागत, सामाजिक, आर्थिक र पर्यावरणीय तत्वहरूको जटिल संयोजनको परिणाम हो । प्रत्येक आयामले अर्कोसँग अन्तरक्रिया गर्दै राज्य क्षमतामा असमानता, प्रशासनिक कमजोरी, सामाजिक-राजनीतिक अस्थिरता र सेवा वितरणमा चुनौतीहरू सिर्जना गरेको छ । यिनै कारणहरूले नै नेपालीको असन्तुष्टि चुलिएको हो र वर्तमानको आक्रोश यसकै परिणाम मान्न सकिन्छ । यहाँ जेनजी मात्र देखिए पनि यो एकीकृत समस्या थियो, जसले निरन्तर ब्याट्रिक मारिरहेको थियो, जुन युवाले मात्र तोड्न

सकथ्यो र त्यही भएको हो । यही छोटो समयमा धनी बन्युर्पने, हाम्रो समाजको देखावटी ढाक छल गर्नुपर्ने, अनियमित बन्यैपर्ने, उद्यम गर्हुं भन्दा अवसर, सहयोग नपाइनु, गरिब भएरै मर्नुपर्ने, सत्तामा पुगेले जे गर्दा पनि हुने अनि सर्वसाधारणले सधैँ खुई...खुई... गरेर बस्नुपर्ने, जनताले तिरैको करको चरम दुरुपयोग हुँदा पनि सहर बस्नुपर्ने, विलासी जीवन जिउने गलत बानीलाई आत्मसात् गर्दा देशमा पछिल्लो असन्तुष्टि बढेको हामी जानकार नै छौँ । राजनीति र प्रशासन सङ्ग्लो बनाउन गरिएका प्रयत्नहरू जब खेर जान्छन्, अनि सीमा नाच्छ र भदौ २३ र २४ निम्नन्छ । यससम्बन्धी हामीलाई बेजानकार हुने छुट पनि छैन । हो, पछिल्लो आन्दोलनले थप अराजकता निम्तिएकै हो, जसको क्षतिपूर्ति गर्नैपर्छ । व्यक्तिगत जीवनसँग जोडिएका घटनाको निष्पक्ष छानविन र दोषीलाई कारावाहीको दायराभित्र पार्नैपर्छ । खाएको तिर्नैपर्छ तर नखाएकालाई न्याय दिन पनि सक्नुपर्छ । सबैलाई एउटै ड्रयाडमा भने राख्न र व्यवहार गर्न मिल्दैन ।

यहाँ अर्को महत्त्वपूर्ण प्रश्न पनि बहसमा छ– ‘व्यवस्था होइन अवस्थामा परिवर्तन’, वाह ! कति राम्रो । अकृत सम्पति कमाएकाहरूबाट डढाएर होइन, सङ्ग्लो निकालेर राष्ट्र विकासमा लगाउनुपर्छ र त्यस्तालाई हदैसम्मको कानुनमा रहेर कारवाहीको भागिदारी बनाउनुपर्छ । सार्वजनिक पदमा बस्ने जनताका नेकर हुनु, जनतामा सर्मापति हुनुपर्छ । जनताको गौस काँटेर तिरैको तिरोले करोडौंको वाहन-सुविधामा जानु हुँदैन । देश र जनताअनुसारको भेष गर्नु वर्तमानको अपरिहार्यता हो । यसमा व्यक्तिगतको कुरा गरिएको भने छैन । रह्यो भ्रष्टाचारको कुरा, किन ०४६ पछि ? त्यसअघि र विभिन्न शासन र त्यसबेला सार्वजनिक पद धारण गर्नेचाहिँ पढैनन् ? यो अनुत्तरित छैन र ।

समग्रमा, नेपालमा राज्य विफलता केवल ‘पूर्ण असफलता’ को रूपमा देखिँदैन, तर क्षमता असमानता, संस्थागत कमजोरी, सामाजिक-राजनीतिक अस्थिरता र पर्यावरणीय चुनौतीको संयुक्त प्रभावले सीमित राज्य क्षमता सिर्जना गरेको पक्कै हो । तथापि, जनजागरण र स्थानीय सहभागिताले राज्य क्षमतामा सुधार गर्न सक्छ, जुन ढिलै भए पनि सुरु हुन्छ भन्ने देखिएको छ तर कार्यान्वयन पक्ष हेर्न बाँकी छ । राज्य विफलता सिद्धान्तको आँखाले हेर्दा नेपालमा सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र स्थानीय सन्दर्भअनुसार बहुआयामिक दृष्टिकोण अपनाउनु आवश्यक देखिन्छ । भोलिका दिनमा यी कुराको शून्यता कम हुन सक्छन् कि सक्दैनन् ? सके पाउ नसके पुनः अस्थिरता लम्बिने पक्का छ । साथै, अचर्काली बेथितिले ल्याएको अवस्था र हामीले आफ्नो स्थानमा राम्रो गर्ने हो भने देशमा असन्तुष्टि कम भई नयाँ युगमा प्रवेश गर्ने निश्चित छ, जनताले चाहेको पनि यति नै हो ।

नेपाल विश्व व्यापार सञ्जटनको सदस्य भएको हुनाले स्न् २०१० जनवरीदेखि यसले सेवा क्षेत्रमा उदारीकरणको नीति अवलम्बन गरेको छ । भविष्यमा यहाँ विदेशी बीमा कम्पनीका शाखा स्थापना हुने प्रबल सम्भावना भएकाले वस्तुपरक विकल्पहरूको खोजी गर्न धेरै जरुरी छ । यसका लागि समन्वय निकायहरू विशेषतः अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपाल बीमा प्राधिकरण र नेपाल धितोपत्र बोर्ड एक्जुट भई यथाशीघ्र काम गर्न नितान्त आवश्यक छ ।

सकथ्यो र त्यही भएको हो ।

यही छोटो समयमा धनी बन्युर्पने, हाम्रो समाजको देखावटी ढाक छल गर्नुपर्ने, अनियमित बन्यैपर्ने, उद्यम गर्हुं भन्दा अवसर, सहयोग नपाइनु, गरिब भएरै मर्नुपर्ने, सत्तामा पुगेले जे गर्दा पनि हुने अनि सर्वसाधारणले सधैँ खुई...खुई... गरेर बस्नुपर्ने, जनताले तिरैको करको चरम दुरुपयोग हुँदा पनि सहर बस्नुपर्ने, विलासी जीवन जिउने गलत बानीलाई आत्मसात् गर्दा देशमा पछिल्लो असन्तुष्टि बढेको हामी जानकार नै छौँ । राजनीति र प्रशासन सङ्ग्लो बनाउन गरिएका प्रयत्नहरू जब खेर जान्छन्, अनि सीमा नाच्छ र भदौ २३ र २४ निम्नन्छ । यससम्बन्धी हामीलाई बेजानकार हुने छुट पनि छैन । हो, पछिल्लो आन्दोलनले थप अराजकता निम्तिएकै हो, जसको क्षतिपूर्ति गर्नैपर्छ । व्यक्तिगत जीवनसँग जोडिएका घटनाको निष्पक्ष छानविन र दोषीलाई कारावाहीको दायराभित्र पार्नैपर्छ । खाएको तिर्नैपर्छ तर नखाएकालाई न्याय दिन पनि सक्नुपर्छ । सबैलाई एउटै ड्रयाडमा भने राख्न र व्यवहार गर्न मिल्दैन ।

यहाँ अर्को महत्त्वपूर्ण प्रश्न पनि बहसमा छ– ‘व्यवस्था होइन अवस्थामा परिवर्तन’, वाह ! कति राम्रो । अकृत सम्पति कमाएकाहरूबाट डढाएर होइन, सङ्ग्लो निकालेर राष्ट्र विकासमा लगाउनुपर्छ र त्यस्तालाई हदैसम्मको कानुनमा रहेर कारवाहीको भागिदारी बनाउनुपर्छ । सार्वजनिक पदमा बस्ने जनताका नेकर हुनु, जनतामा सर्मापति हुनुपर्छ । जनताको गौस काँटेर तिरैको तिरोले करोडौंको वाहन-सुविधामा जानु हुँदैन । देश र जनताअनुसारको भेष गर्नु वर्तमानको अपरिहार्यता हो । यसमा व्यक्तिगतको कुरा गरिएको भने छैन । रह्यो भ्रष्टाचारको कुरा, किन ०४६ पछि ? त्यसअघि र विभिन्न शासन र त्यसबेला सार्वजनिक पद धारण गर्नेचाहिँ पढैनन् ? यो अनुत्तरित छैन र ।

समग्रमा, नेपालमा राज्य विफलता केवल ‘पूर्ण असफलता’ को रूपमा देखिँदैन, तर क्षमता असमानता, संस्थागत कमजोरी, सामाजिक-राजनीतिक अस्थिरता र पर्यावरणीय चुनौतीको संयुक्त प्रभावले सीमित राज्य क्षमता सिर्जना गरेको पक्कै हो । तथापि, जनजागरण र स्थानीय सहभागिताले राज्य क्षमतामा सुधार गर्न सक्छ, जुन ढिलै भए पनि सुरु हुन्छ भन्ने देखिएको छ तर कार्यान्वयन पक्ष हेर्न बाँकी छ । राज्य विफलता सिद्धान्तको आँखाले हेर्दा नेपालमा सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र स्थानीय सन्दर्भअनुसार बहुआयामिक दृष्टिकोण अपनाउनु आवश्यक देखिन्छ । भोलिका दिनमा यी कुराको शून्यता कम हुन सक्छन् कि सक्दैनन् ? सके पाउ नसके पुनः अस्थिरता लम्बिने पक्का छ । साथै, अचर्काली बेथितिले ल्याएको अवस्था र हामीले आफ्नो स्थानमा राम्रो गर्ने हो भने देशमा असन्तुष्टि कम भई नयाँ युगमा प्रवेश गर्ने निश्चित छ, जनताले चाहेको पनि यति नै हो ।

नेपालमा हालसम्म पनि यहाँका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको बीमा गर्ने काम प्रवर्द्धन गर्न सकिएको छैन । त्यसैले यहाँ बीमा व्यवसाय आशा गरेअनुरूप फस्टाउन सकेको छैन । वास्तवमा बीमा व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न भविष्यमा यस सम्बन्धमा ठोस विकास गर्न आवश्यक नीति तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न नितान्त जरुरी छ ।

नेपालमा बीमा व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि खास गरी नेपाल बीमा प्राधिकरण जिम्मेवार छ । परन्तु, हालसम्म पनि यसलाई आवश्यक अधिकार प्रदान गरेको महसुस हुँदैन । यसलाई आवश्यक अधिकार प्रदान गरी एक प्रभावशाली नियमनकारी निकाय बनाउन आवश्यक छ । त्यसपछि मात्र यहाँ विद्यमान बीमा कम्पनीका समस्या समाधान गर्न सहज भई उक्त व्यवसायको विकासले गति लिनेछ ।

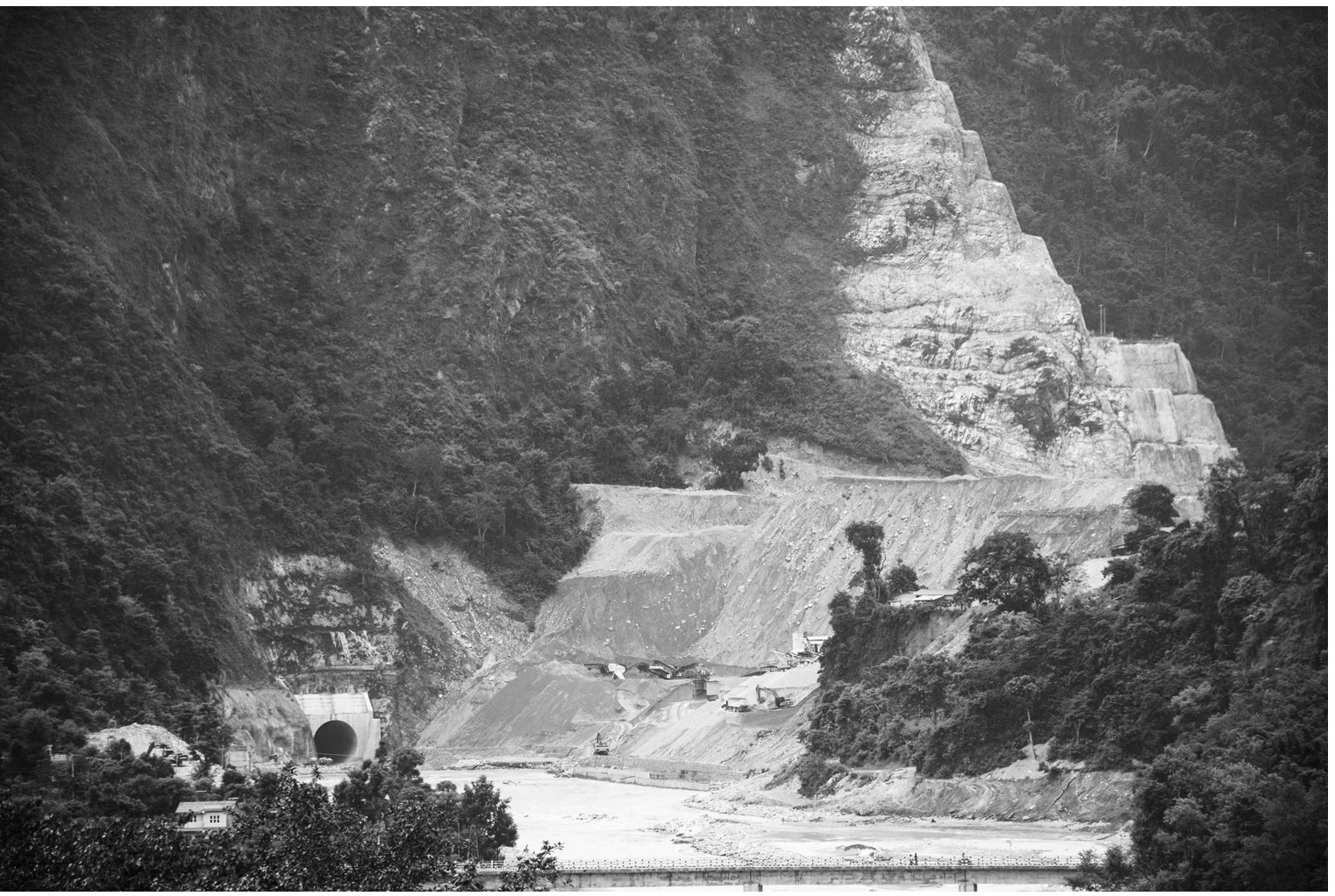
यथार्थतः बीमा कम्पनीहरूबाट एकातर्फ बचत गर्ने बानीको विकास हुन्छ भने अर्कातर्फ सुलभ दरमा ऋण पनि लिन सकिन्छ । परन्तु, हालसम्म पनि नेपालका अधिकांश जनतालाई यससम्बन्धी ज्ञान नभएकाले देशभर व्यापक प्रचार-प्रसारको आवश्यकता छ । आज गरिबीका कारण देशका विभिन्न ठाउँमा चोरी, डकैती, लुटपाट, आगजनी, हत्या, हिंसा, आगजनीजस्ता जघन्य अपराधहरू बढ्न थालेका छन् । निम्न आय भएका व्यक्तिहरूलाई जीविकोपार्जन गर्न कठिन हुँदै गएको छ । यस्तो अवस्थामा यहाँका बीमा कम्पनीहरूले आफ्नो आम्दानीको केही अंश गरिबी न्यूनीकरण कार्यक्रमहरूमा खर्च गरेमा उक्त अपराधहरू घट्न केही सघाउ पुग्नेछ । यसबाहेक यहाँका निम्न वर्गका जनताले पनि उक्त कम्पनीहरूको महत्त्व बुझ्नेछन् ।

नेपाल विश्व व्यापार सञ्जटनको सदस्य भएको हुनाले स्न् २०१० जनवरीदेखि यसले सेवा क्षेत्रमा उदारीकरणको नीति अवलम्बन गरेको छ । भविष्यमा यहाँ विदेशी बीमा कम्पनीका शाखा स्थापना हुने प्रबल सम्भावना भएकाले वस्तुपरक विकल्पहरूको खोजी गर्न धेरै जरुरी छ । यसका लागि समन्वय निकायहरू विशेषतः अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपाल बीमा प्राधिकरण र नेपाल धितोपत्र बोर्ड एक्जुट भई यथाशीघ्र काम गर्न नितान्त आवश्यक छ ।

तनहुँको ऋषिङ गाउँपालिका-१ मा निर्माणाधीन १४० मेगावाट क्षमताको तनहुँ जलविद्युत आयोजनाको प्याकेज १ अन्तर्गत बाँध निर्माणस्थल । आयोजनाको तीन वटा प्याकेजमा काम भइरहेको छ । *तरिबरः रासस*

देउखुरीका कृषकको रोजाइमा मकै खेती

अमरराज आचार्य

दाङ- लमही नगरपालिका-२ केरुनियाका काशीप्रसाद चौधरी जमिन्दारको घरमा कमैया बस्दै हुर्किए ।

जमिन्दारको खेतीपातीमै उनको दैनिकी बित्यो । २५ वर्ष अघि कमैया मुक्त भएपछि फर्ने दुःखका दिन सुरु भए । कहाँ बस्ने ? के गर्ने ? दुःख नै दुःखका दिन बिते । अहिले ५५ वर्षीय काशीप्रसादको दैनिकी फेरिएको छ । उनले सफल किसानको पहिचान बनाएका छन् । कृषिमा गरेको मिहिनेतबाट कमाएको पैसाले उनले जग्गा जमिन जोडेका छन् । कमाउँदै जग्गा किन्दा अहिले उनको १० बिघा पुगेको छ । काशीले गाउँमै धान कुट्ने सेलर मिल राखेका छन् । उनको आफ्नै ट्र्याक्टर छ । व्यावसायिक कुखुरा पालन छ । आठ हजार कुखुरा उनको फार्ममा हुर्किरहेका छन् । उनका छोराछोरी जापानमा उच्च शिक्षा पढ्दै छन् । कृषि उत्पादनलाई बजारसँग जोड्दा सफलताको सिँढी चढ्न सकिन्छ भन्ने एउटा उदाहरण हुन काशी ।

धेरै भएको छैन, २०६० साल तिर उनको परिवारले अर्कैको खेत अधियाँ गर्दथ्यो । त्यसबाट हुने उब्जनीले वर्षादेन खान धौ धौ हुन्थ्यो । त्यसपछि उनले निर्णय गरे, अब खेती अधियाँ होइन, जग्गा भाडामा लिएर खेती गर्ने । उनले १४ कड्डा जग्गा भाडामा लिए । भाडामा लिएको जग्गामा उनले तरकारी खेती सुरु गरे । तरकारी खेतीबाट उनले छोटो समयमा राम्रो आमदानी गरे । कुनै बेला कमैया बसेका काशीप्रसाद अहिले दाङका अगुवा किसान हुन् । तरकारी र मकैको व्यावसायिक खेतीले उनको जीवनको फराकिलो बाटो कोरेको छ ।

लमही नगरपालिका-२ केरुनियाका काशीप्रसाद गाउँमा बस्नले मकै खेती सुरु गर्ने नै अगुवा हुन् । यो वर्ष उनले सात बिघा खेतमा बस्नले मकै खेती गरे । यसपाली तीन सय किचन्टल मकै उत्पादन हुने उनको विश्वास छ । गत वर्ष उनले १२ लाख रूपैयाँको बस्नले मकै बेचे । हिँडेउ मकै पनि त्यतिबे कैं बेचे ।

मकै मिसन कार्यक्रमले ल्याएको परिवर्तन

अहिले दाङको लमही नगरपालिका-२ मा सरकारले ‘मकै सुपर जोन कार्यक्रम’ लागू गरेको छ । यसमा संलग्न धेरै किसानमध्ये काशी पनि एक हुन् । यो कार्यक्रम लागू भएपछि गाउँका अरू किसान पनि बस्नले मकैमा आकर्षित भएका छन् । यस वर्ष वडा-२ मा मात्र ८२५ बिघामा बस्नले मकै खेती भइरहेको उनको भनाइ छ ।

लमही नगरपालिका-७ हसनापुरका चेतनारायण चौधरी हिउँदमा बाँफो हुने खेतमा मकै खेती गर्दै आएका छन् । केही वर्षअघि मसुरो स्याहारोपछि खाली हुने उनको एक बिघा खेतमा अहिले मकै खेती हुन थालेको छ । अहिले उनको खेतमा धान, मसुरो र मकै खेती गरी तीन बाली हुन थालेको छ । मकैबाट राम्रो

आम्दानी हुन थालेपछि किसान मकै खेतीतर्फ आकर्षित भएका हुन् । किसानले हरियो मकै एउटा घोघाको १० रूपैयाँको दरले बेच्दै आएका छन् भने सुकेको मकै प्रतिक्विन्टल चार हजार रूपैयाँमा बिक्री हुने गरेको छ । चेतनारायणका अनुसार, उत्पादन भएको मकै घरमा खानाको लागि पनि प्रयोग हुन्छ । बाखा, गाई भैसी, कुखुरालाई दाना खुवाउन सजिलो भएको छ । ‘छोटो समयमा सजिलै उत्पादन गर्न सकिने भएकाले मकै खेतीले किसानलाई आकर्षित गरेको हो । आयोजनाले सहयोग बन्द गरेपनि मकै खेती निरन्तर गछौँ’ उनले भने । सुक्खा समयमा पनि मकै खेतीबाट आम्दानी लिन सकिने भएपछि अन्य काम छोडेर मकै खेतीमा लागेको लमही नगरपालिका-४ सेमरहवा निवासी किसान राजबहादुर चौधरी बताउँछन् । पहिले घरमा खानका लागि मात्रै मकै खेती गर्दै आएका चौधरीले पछिल्लो समय व्यावसायिक मकै खेतीमा लागेका छन् । उनले एक बिघामा मकै खेती गरेका छन् ।

वर्षमा दुई बाली मकै खेती गर्न सकिन्छ । हरियो र सुकेको दुवै खालको मकैको बजार राम्रो रहेको छ । मकैको बोट घाँसको रूपमा बिक्री हुन्छ । लमही नगरपालिका-७ हसनापुरस्थित हसना सहकारी संस्थाका अध्यक्ष मनसाराम चौधरीका अनुसार, छोटो समयमा राम्रो आम्दानी लिन सकिने भएकाले मकै खेतीमा किसानको आकर्षण बढेको छ । प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना मकै सपुरजोत्तले कृषकलाई खेती गर्दा प्राविधिक सहयोग, बिउमा अनुदान दिन थालेपछि किसान मकै खेतीतर्फ आकर्षित भएका हुन् ।

किसानले क्षेत्र विस्तार गर्दै लगेको उनी बताउँछन् । हसनापुरमा डेढ सय बिघामा मकै खेती भइरहेको छ । हसनापुरमा किसानले एक

करोड रूपैयाँ भित्र्याएको उनले बताए । कृषकले उत्पादन भएको मकै दाना उद्योगले खरिद गर्छन् । प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यान्वयन इकाइ दाङका सूचना अधिकारी चन्द्रशोभा कँडेलका अनुसार मकै सपुरजोन सुरु भएदेखि यहाँ मकै उत्पादन बढिरहेको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा ३ हजार ३ सय हेक्टरमा खेती हुँदा २० हजार २६२ मेट्रिक टन उत्पादन भएको प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यान्वयन इकाइको तथ्यांकमा उल्लेख छ । किसानले रामपुर हाइब्रिड जातको मकै लगाएका छन् । उनका अनुसार, आव २०७८/०७९ मा ३ हजार ५ सय हेक्टरमा खेती गरेकोमा १७ हजार ८ सय टन उत्पादन भएको थियो । आव २०७९/०८० मा तीन हजार ७ सय हेक्टरमा खेती गरेकोमा २६ हजार ४५५ टन मकै उत्पादन भएको थियो । आव २०८०/०८१ मा ३ हजार ८ सय हेक्टरमा खेती गरेकोमा ३२ हजार ७९४ टन मकै उत्पादन भएको थियो । अहिले देउखुरीमा परियोजनामा आवद्ध भएका १५५ सहकारी समूहका ९ हजार ६२४ किसानले मकै खेती गर्दै आएका छन् ।

बीउ उत्पादनमा अब्बल

रामपुर हाइब्रिड १० को बिउ दाङमै उत्पादन भइरहेको छ । परियोजनाले ५० प्रतिशत अनुदानमा बीउ उपलब्ध गराउँछ । किसानले अरुण-२ र रामपुर कम्पोजिट जातको मकैको बीउ लगाएर खेती गर्ने गरेका छन् । अरुण-२ र रामपुर कम्पोजिट जातको बिउ कार्यालयले अनुदान दिने गरेको छ । परियोजना सुरु भएदेखि हालसम्म ७८ हेक्टरमा रामपुर हाइब्रिड उत्पादन सुरु गरिएको छ ।

परियोजनाका प्रमुख तथा वरिष्ठ कृषि अधिकृत लक्ष्मबहादुर चौधरीका अनुसार

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा ७ हेक्टरमा खेती गरिएकोमा उत्पादकत्व प्रतिहेक्टर २.५४ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर उत्पादन भएको थियो । आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा ८ हेक्टरमा खेती गरिएकोमा उत्पादकत्व प्रतिहेक्टर २.३८ मेट्रिक टन प्रतिहेक्टर उत्पादन भएको थियो । आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा १५ हेक्टरमा खेती गरिएकोमा उत्पादकत्व २.३४ मेट्रिक टन प्रतिहेक्टर उत्पादन भएको थियो । २०८०/०८१ म २७ हेक्टरमा खेती गरिएकोमा उत्पादकत्व २.२४ मेट्रिक टन प्रतिहेक्टर भएको थियो ।

यस्तै आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा २० हेक्टरमा खेती गरिएकोमा उत्पादकत्व २.१४ मेट्रिक टन प्रतिहेक्टर भएको थियो । देउखुरीमै रामपुर हाइब्रिड बीउ उत्पादन हुन थालेपछि कृषकले अन्यत्रको हाइब्रिड बीउ प्रयोग गर्नसमेत छाडेको उनको भनाइ छ ।

उत्पादन बढाउन प्राविधिक सहयोग

परियोजनाले कृषकलाई ट्याक्टरमा जोडेर मकै छर्ने मेसिन, रोटाभेटर, मकै गोड्ने मेसिन, पावर टिलर, मिनि टिलर, मकै थ्रेसरलगायतका यान्त्रिकरण अनुदानमा प्रदान गरिएको कार्यालय प्रमुख चौधरी बताउँछन् । कृषकको मागअनुसार यान्त्रिकरण सहयोग गर्दै आएको उनको भनाइ छ । हालसम्म एक हजार १८७ हेक्टर सिँचाइ सुविधा पुगेको छ । ८८ हेक्टरमा सोलार सिँचाइ सुविधा पुगेको प्रमुख चौधरीले बताए ।

हाइब्रिडले खाद्य सुरक्षामा असर पुग्दैनः मकै वैज्ञानिक

मकै वैज्ञानिक महेन्द्र त्रिपाठीले हाइब्रिड मकैले खाद्य सुरक्षामा असर नपुग्ने बताउँछन् । रैथाने बालीमा पाइने पोषक जस्तै पछिल्लो समयमा मकैका नयाँ हाइब्रिड जात उत्पादन भइरहेको उनको भनाइ छ । रैथाने बालीबाट पाइने मानिसका लागि आवश्यक पर्ने तत्व हाइब्रिडमा पाइने भएकाले समस्या हुँदैन’ त्रिपाठीले भने ।

त्रिपाठीका अनुसार उत्पादनको हिसावले पहाडी क्षेत्रमा मकै ८० प्रतिशत उत्पादन हुन्छ । पहाडी क्षेत्रमा उत्पादन हुने मकै ८६ प्रतिशत घरायसी प्रयोजनमा र १४ प्रतिशत उद्योगमा जान्छ । तराईमा २० प्रतिशत मकै उत्पादन हुन्छ । यहाँ उत्पादन भएको मकै ८० प्रतिशत उद्योगमा र २० प्रतिशत घरायसी प्रयोजनमा प्रयोग हुन्छ ।

हाइब्रिड बीउले उत्पादन बढ्ने भएकाले खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुगेको उनको भनाइ छ । ‘खाद्य सुरक्षामा हाइब्रिडले कुनै असर गर्दैन’ वैज्ञानिक त्रिपाठीले भने, ‘हाइब्रिड हुँदामा चुनौतीको रूपमा लिनु पर्दैन ।’ रैथाने बालीबाट उत्पादन बढी लिन नसक्दा पछिल्लो समय हाइब्रिडमा नागरिकको आकर्षण बढेको उनको भनाइ छ । ‘थोरै क्षेत्रमा धेरै उत्पादन लिनका लागि हाइब्रिडको प्रयोग बढ्दै गएको छ’ उनले भने । हाइब्रिड समयको माग भएकाले यसलाई रोक्न नसकिने समेत उनी बताउँछन् ।

मुकेश चौधरी

धनगढी- तीन वर्षसम्म कानुन संशोधन गर्दै चालु खर्च बढाएको सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले जेनजी आन्दोलनपछि अनावश्यक खर्च कटौतीको लागि सूची बनाउन थालेको छ ।

नेपाल सरकारले अनुत्पादक खर्च कटौती र मितव्ययिता कायम गर्न पत्रचार गरेपछि सुदूरपश्चिम प्रदेशका मुख्यमन्त्री कमलबहादुर शाहले आर्थिक मामिला मन्त्रालयलाई खर्च कटौती गर्न सकिने शीर्षकहरुको सूची बनाउन निर्देशन दिएका हुन् । मुख्यमन्त्री शाहको सरकारी निवासमा बुधबार भएको सबै मन्त्रालयका मन्त्री र सचिवहरुको बैठकमा उनले आर्थिक मन्त्रालयलाई खर्च कटौतीको सूचीसहितको मन्त्रिपरिषद्मा पेश गर्ने प्रस्ताव तयार गर्न निर्देशन दिएका छन् ।

सो बैठकबाट प्रदेशको खर्च कटौती गर्ने विषयमा सहमती भएपछि मुख्यमन्त्री शाहले आर्थिक मन्त्रालयलाई सो निर्देशन दिएको उनको सचिवालयले जनाएको छ । मुख्यमन्त्रीको निर्देशन तथा बैठकको निर्णय बमोजिम आर्थिक मन्त्रालयले खर्च कटौती गर्न सकिने शीर्षकहरुको सूचीसहितको प्रस्ताव तयार गर्न थालेको छ ।

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय प्रवक्ता नवराज ओभ्राले मुख्यमन्त्रीको निर्देशन बमोजिम आर्थिक मन्त्रालयले बिहीबारसम्म तयारी गरी गरेर मुख्यमन्त्री कार्यालयमा प्रस्ताव ल्याउने र मन्त्रिपरिषद् बैठकले आवश्यक निर्णय लिने बताए ।

नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालयले मंगलबार प्रदेश सरकारलाई पुर्ननिर्माण र मर्मत, सार्वजनिक सेवा सुचारु, निर्वाचन खर्च व्यवस्थापन, आर्थिक पुनरुत्थान र राहत समेतका लागि विकास आयोजनाको पुर्नप्राथमिकीकरण, अनुत्पादक खर्च कटौती र मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धमा पत्र पठाएको थियो । सोही बमोजिम सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले पनि खर्च कटौती गर्नका लागि आवश्यक निर्णय गर्न सूची तयार गर्न लगाइएको प्रवक्ता ओभ्राले बताए ।

यसअघि, प्रदेश सरकारले कानुन संशोधन गरी प्रदेश सांसद्हरुको सेवा सुविधा वृद्धि गर्नुका साथै प्रदेश नीति तथा योजना आयोगमा दुई जना सदस्य थपेको थियो भने प्रदेश प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी ऐन संशोधन गरी प्रतिष्ठानका पदाधिकारीको सेवासुविधा वृद्धि गरेको थियो । प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको सेवा सुविधा सम्बन्धी ऐन

संशोधन गरी सत्ता पक्षका संसदीय दलका नेतालगायतलाई गाडी, सचिवालयलगायतका सुविधा दिने व्यवस्था गरेको थियो ।

तीन वर्षसम्म सेवा सुविधाकै लागि प्रदेश सभामा विवाद भइरहेको थियो । प्रदेश सरकारले सेवा सुविधा वृद्धि गरी फजुल खर्च बढाएको भन्दै प्रतिपक्षी दलका सांसदहरुले विरोध जनाएपछि तीन महिनासम्म संसद् चल्न सकेको थिएन । सरकार र प्रतिपक्षी दलबीच फजुल खर्च कटौती गर्ने विषयमा सहमति भएपछि संसद् चलेपनि प्रदेश सरकारले सो विषयमा गृहकार्य समेत गरेको थिएन ।

जेनीजी आन्दोलनको क्रममा सरकारी कार्यालयका भवन, गाडीलगायतका सम्पति ध्वस्त भएको छ । सुदूरपश्चिम प्रदेशको मुख्यमन्त्री कार्यालय, आर्थिक मामिला मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालयलगायत मन्त्रालयहरु र मातहतका कार्यालय, प्रदेशसभालगायतका भौतिक संरचना र जिन्सी तथा पुँजीगत सामग्री ध्वस्त भएका छन् । सबै ध्वस्त भएपछि र पुर्ननिर्माण, निर्वाचन खर्च व्यवस्थापन, आर्थिक पुनरुत्थानका लागि भन्दै फजुल खर्चमा नेपाल सरकारको कटोर हुँदै पत्राचार गरेपछि प्रदेश सरकारले खर्च कटौती गर्ने मनसायमा पुगेको छ ।

स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम काभ्रेमा आठ केन्द्रबाट प्रथम सेवा

काभ्रे (रासस)- स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमअन्तर्गत काभ्रेको पाँचखाल नगरपालिका-६ दुतालथोकस्थित प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रले स्वास्थ्य बीमा अन्तर्गत प्रथम सेवा सुरु गरेको छ । सो बिन्दुबाट सेवा सुरु गरेपछि जिल्लामा बीमाअन्तर्गत उपचार गर्न सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको संख्या आठ पुगेको छ ।

उक्त केन्द्रले बुधबारदेखि स्वास्थ्य बीमाको प्रथम सेवा प्रदान गरेको केन्द्र प्रमुख कोपिला कार्कीले बताए । उनका अनुसार उक्त केन्द्रलाई आधारभूत अस्पतालका रूपमा व्यवस्थापन गर्न तत्कालै आवश्यक जनशक्ति तथा भौतिक संरचनासमेत निर्माण गर्न लागिएको छ । जनशक्तिको अभाव देखाउँदै सेवा सुरु नगरेको पाँचखाल नगरले आवश्यक व्यवस्थापन गरी

आजदेखि औपचारिक रूपमा नियमित सेवा सुरु गरेको जनाएको हो । यसअघि साउन अन्तिमसाता बीमा बोर्डसँग सम्झौता गरी जिल्लाको सबैभन्दा पुरानो बनेपा नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित बनेपा आधारभूत अस्पताल र मण्डनदेउपुर नगरले सञ्चालनमा ल्याएको आधारभूत अस्पताल स्वास्थ्य बीमा बोर्डमा आवद्ध भई गत भवैदेखि सेवा सुरु गरेका थिए । त्यसअघि सुन्धान, खोपासी, पाँचखाल र धुलिखेल प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा मेथनकोट प्रादेशिक अस्पतालले स्वीकृति पाइसकेका थिए ।

धुलिखेल नगरले भने आफ्नो स्वास्थ्य केन्द्र भवनको सेवालार्इ गत साउन २६ देखि धुलिखेल अस्पताल

परिसरबाट सेवा सुरु गरेको छ । यसअघि उक्त केन्द्रले भौतिक पूर्वाधार तथा

जनशक्ति अभावको कारण देखाउँदै स्वास्थ्य बीमाको प्रथम सेवा बिन्दु सेवा दिन आलटाल गरिरहेको थियो । नगरले धुलिखेल अस्पतालमा बीमा सेवा लिन आउनेलाई सजिलो होस् भनेर धुलिखेल अस्पताल परिसरबाटै चिकित्सक, नर्स, औषधिसहित ‘रिफरल’ सेवा सुरु गरिएको जनाएको छ । गत साउन १ देखि सरकारले सरकारी स्वास्थ्य संस्था नै स्वास्थ्य बीमाको प्रथम सेवा बिन्दु हुने नियम लागू गरेको थियो । विसं २०७६ मंसिर १ गतेदेखि प्रथम सेवा बिन्दुको रूपमा सूचीकृत मेथनकोट अस्पताल, प्रास्वाके धुलिखेल, सुन्धान, खोपासी र पाँचखालमध्ये सरकारको नियम लागू हुँदाका बखत तीन संस्था मेथनकोट अस्पताल र प्रास्वाके सुन्धान र खोपासीले मात्रै सेवा दिँदै आएका थिए ।

सार्वजनिकस्थलमा निःशुल्क वाइफाई विस्तार गर्न जुट्‍यो प्राधिकरण

काठमाडौँ (रासस)- काठमाडौँसहित देशका विभिन्न दस सहरमा निःशुल्क वाइफाई उपलब्ध गराउन नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण तयारीमा जुटेको छ । सञ्चार तथा सूचना प्रविधिमन्त्री जगदीश खरेलले पदबहालीका अवसरमा गर्नुभएको पहिलो निर्णय कार्यान्वयनका लागि प्राधिकरण जुटेको हो ।

काठमाडौँमा दुई महिनाभित्र र देशभरका दस सहरमा पाँच महिनाभित्र निःशुल्क वाइफाई विस्तार गर्न सेवा प्रदायकहरूसँग छलफल गरिएको प्राधिकरणले जनाएको छ । प्राधिकरणका उपनिर्देशक एवं सहायक प्रवक्ता प्रदीप पौड्यालले मन्त्रीको निर्देशनलाई निधारित समयभित्र कार्यान्वयन गर्न आवश्यक रणनीति बनाउन थालिएको बताए । इन्टरनेट सेवाप्रदायकमार्फत निःशुल्क वाइफाई विस्तार गरिने भएकाले उनीहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त

प्रतिक्रिया र सुझावपछि थप काम

अघि बढाउने उनले उल्लेख गरे ।

सहायक प्रवक्ता पौड्यालका अनुसार निःशुल्क वाइफाइका लागि नयाँ स्थानको चयन, उपलब्ध भइरहेका स्थानमा गुणस्तरीयता बढाउने, डेटा सुरक्षा, डेटा कति मात्रामा कति समयसम्म निःशुल्क उपलब्ध गराउनेलगायत विषय समेटेर रणनीति बनाइनेछ । ‘लागतको हकमा अलिकति समस्या हुनसक्छ । हाम्रो बजेट पहिला नै स्वीकृत भइसकेको छ । अहिले नयाँ कार्यक्रम ल्याएर तत्काल कार्यान्वयन गर्नुपर्ने भएकाले कार्यान्वयन ‘मोडालिटी’ कस्तो बनाउने भन्ने विषयमा छलफलको चरणमा छौं’ उनले भने, ‘सेवा प्रदायकबाट कस्तो प्रतिक्रिया आउँछ, त्यो बुझेर कार्यक्रमको उल्लेख गर्दै उनले हटस्पट र मोबिलिटी फरक विषय भएको स्पष्ट पारे ।

हाटस्पट’ सञ्चालनसम्बन्धी विनियमावली, २०७५ अनुसार उक्त रणनीति बनाएर कार्यान्वयन गर्ने जनाएको छ । प्राधिकरणलाई तोकिएको समयसीमाका कारण तत्काल काठमाडौँबाट सेवा सुरु गर्नुपर्ने हतार रहेको सहायक प्रवक्ता पौड्यालले बताए ।

‘सबै सेवा प्रदायक, मुख्यतः हाटस्पट सेवा दिइरहेकालाई प्राधिकरणले अघि बढाउन खाजेको छ’, उनले भने, ‘बजारमा ठूलो सेयर हिस्सा भएका सेवा प्रदायकहरू मोबाइल सेवा प्रदायकदेखि एनसेल, नेपाल दूरसञ्चार र आइएसपीका ठूला अपरेटरहरूसँग सहकार्य गर्दैछौं ।’ सञ्चारमन्त्रीको निर्देशन कार्यान्वयन गर्नका लागि वाइफाइको ‘कभरेज’ विस्तार गर्न समस्या नभएको उल्लेख गर्दै उनले हटस्पट र मोबिलिटी फरक विषय भएको स्पष्ट पारे ।

जेनजी आन्दोलनका क्रममा आगलागीले ध्वस्त केन्द्रीय प्रशासनिक अड्डा सिंहदरबार मर्मत गर्न त्रिपालले छोपिंदै ।

तस्विर: रासस

दोहोरो अंकले घट्यो नेप्से, ४ अर्बमै खुम्चियो कारोबार

काठमाडौँ (कास)- पछिल्ला दुई कारोबार दिन रेकर्ड ब्रेक गरेको सेयर बजार बुधबार भने दोहोरो अंकले घटेको छ । बुधबार नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से) २७.८९ अंकले घटेर दुई हजार ६ सय ५४ बिन्दुमा समेटिएको हो ।

यसअघि दुई दिन लगातार करिब सात प्रतिशतले बजार बढेपछि नाफा कमाएका लगानीकर्ताले दसैँ खर्च जुटाउन सेयर बिक्री गरेकै कारण बजारमा गिरावट आएको बुझिएको छ ।

आज नेप्से परिसूचकसँगै कारोबार रकम पनि घटेको छ । बुधबार चार अर्ब १२ करोड रुपैयाँको सेयर कारोबार भएको छ । मंगलबार यस्तो कारोबार पाँच अर्ब २९ करोड रुपैयाँको भएको थियो ।

आज तीन सय १७ कम्पनीमध्ये ८२ वटाको मूल्य बढेको छ भने दुई २० वटाको सेयर घटेको छ । तीन कम्पनीका सेयर मूल्यमा सर्किट ब्रेक लागेको छ । माथिल्लो मैलुन खोला जलविद्युत, सिटी होटल र हिमस्टार कम्पनीको

सेयर मूल्य १० प्रतिशतले बढेपछि सर्किट लागेको हो । उन्नति सहकार्य लघुवित्तको मूल्य सबैभन्दा धेरै ५.३८ प्रतिशतले घटेको छ । आज युनियन हाइड्रोपावर कम्पनीको सबैभन्दा धेरै २२ करोड रुपैयाँको सेयर कारोबार भएको नेप्सेले जनाएको छ ।

धितोपत्र बोर्डमा तनाव

नेपाल धितोपत्र बोर्डका कर्मचारी आन्दोलित भएका छन् । उनीहरूले अध्यक्ष सन्तोषनारायण श्रेष्ठ र कार्यकारी निर्देशकलाई समेत नियन्त्रणमा लिएपछि प्रहरीले उद्धार गरेको छ ।

आन्दोलित कर्मचारीले श्रेष्ठ र कार्यकारी निर्देशकको गाडीसमेत नियन्त्रणमा लिएका थिए भने उनीहरूलाई कार्यालयभित्रै थुनेका थिए ।

कर्मचारीले खाइपाइ आएको सेवा-सुविधा कटौती भएको विरोधमा मंगलबार उनीहरू कामकागवाही ठप्प पार्दै आन्दोलनमा उत्रिएका हुन् । बोर्ड कर्मचारीले कार्यरत र पेन्सन पाकेका कर्मचारीले कर्मचारी कल्याण कोष र कर्मचारी सुरक्षण कोषबाट छुट्टाछुट्टै सेवा-सुविधा पाउँदै

आएका छन् ।

हालै अर्थ मन्त्रालयको राजस्व सचिवस्तरीय बैठकले सेवा-सुविधा पाउनेसम्बन्धी सबै नीतिगत व्यवस्था खारेज गर्न निर्देशन दिएपछि बोर्डमा तनावको वातावरण बनेको हो । कर्मचारी कल्याण कोष र नेपाल धितोपत्र बोर्ड कर्मचारी सुरक्षण कोष कार्यविधि खारेज गर्न निर्देशन दिइएको छ ।

त्यस्तै, सचिवस्तरीय बैठकले विगतमा कोषबाट भुक्तानी भएको रकम पनि सरकारी बाँकीसरह असुल हुनुपर्ने निर्णय गरेको छ । भूतप्रभावी नियम ल्याएर समाधान नहुने भन्दै कर्मचारीले आन्दोलनका विभिन्न कार्यक्रम घोषणा गरेर अगाडि बढेका हुन् ।

प्रहरीद्वारा नेप्से अध्यक्ष र सीईओलाई उद्धार

नेप्से कर्मचारीले नवनिर्घुक्त अध्यक्ष हेमन्त बस्न्याल र प्रमुख कार्यकारी अधिकृत चूडामाणि चापगाईंसहितका पदाधिकारीलाई कार्यालयमै थुनेका थिए । उच्च तहका पदाधिकारीलाई कार्यालयमा थुनेर राखेपछि मध्य रातमा प्रहरीले

उद्धार गरेको छ ।

श्रम अदालतको आदेश विपरीत नेप्सेको सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको भन्दै मंगलबार दिउँसोदेखि नै कर्मचारी आन्दोलनमा उत्रिएका थिए । राती १ बजे प्रहरीले उनीहरूको उद्धार गरेको हो ।

नेप्से कर्मचारी युनियनले श्रम अदालतमा नाफाबाट कर्मचारीले बोनस पाउनुपर्ने भन्दै दिएको निवेदनमा बोनस दिन आदेश दिएको थियो । तर, नेप्से सञ्चालक समितिले कर्मचारीलाई बोनस नदिने निर्णय गरेपछि उनीहरू आन्दोलित भएका हुन् ।

बोनसको विषयमा नभई नेप्सेको संरचनात्मक सुधार, पुनर्संरचनामा देखिएको उदासीनताका कारण आन्दोलित हुनुपरेको दाबी नेप्से कर्मचारी युनियन अध्यक्ष नरराज थापाको छ ।

कर्मचारीले बुधबार पनि हातमा कालोपट्टी बाँधेर आन्दोलन जारी राखेका छन् भने प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको कार्यक्षमा तालाबन्दी गरेका छन् ।

मुगुमा चार महिनापछि नियमित उडान, दसैँ अवधिभर मात्रै

सागर परिवार

जुम्ला-कर्णालीको मुगुस्थित ताल्चा विमानस्थलमा नियमित हवाई उडान सुरु भएको छ । चार महिनादेखि रोकिएको उडान सोमबारदेखि नियमित भएको हो ।

नेपाल एयरलाइन्सले उडान रोकेपछि मुगुको राराताल जाने पर्यटक तथा मुगुबासीलाई सास्ती भएको थियो । तर, असोज ६ मा ताल्चा विमानस्थलमा नेपाल एयरलाइन्सले फेरि नियमित उडान थालेको हो ।

रारा हेर्न दैनिक सयौंको संख्यामा पर्यटक पुग्ने गर्छन् । त्यसमा अधिकांश सडक बाट र केही जहाजमार्फत जाने गर्छन् ।

सरकारी स्वामित्वको नेपाल एयरलाइन्सले यसअघि गत वैशाखसम्म रारा विमानस्थलमा साताको तीन दिन उडान भर्दै आएको थियो । नेवानिको नियमित उडानबाट मुगालीले राहत पाएका थिए ।

तर, चार महिनायता उडान नहुँदा जिल्लाबासीका साथै पर्यटकले समस्या भोग्दै आएका थिए । दसैँ-तिहार नजिकिएका बेला रारा घुम्न आउने आन्तरिक पर्यटक संख्या ह्वातै बढ्ने गरेको छ । सडक अवस्था भरपर्दो नभएकाले महँगो हवाई भाडा खर्चेर पनि राराताल पुग्न चाहने पर्यटक तथा मुगुबासीलाई पुनः उडान सञ्चालनपछि राहत मिलेको मुगुस्थित ताल्चा विमानस्थल प्रमुख

नवीनकुमार विष्टले बताए ।

उनले चार महिनादेखि रोकिएको

पुनः सुचारु भएसँगै स्थानीय तथा पर्यटकलाई सहज हुने विश्वास व्यक्त गरे । उनले भने, 'हवाई सेवा नहुँदा चार महिनासम्म मुगुका जटिल विरामीले समेत सास्ती खेप्नुप्यो ।

साताको तीन दिन उडान गरिने हुँदा विरामीलाई प्राथमिकता दिनेछौं । दसैँ अवधिभर नियमित उडान हुनेछ ।'

नागरिक तहबाट निरन्तर आएको दबावपछि पहल गरेर पुनः पहिलेकै तालिकाअनुसार साताको तीन दिन उडान गर्ने गरी नेवानिले पुनः सेवा सुरु

गरेको विमानस्थल प्रमुख विष्टको भनाइ छ ।

ताल्चा विमानस्थलमा नेपालगन्जबाट नेपाल एयरलाइन्ससँगै समिट एयर, तारा एयर, सीता एयरले समेत नियमित उडान भर्दै आएका छन् । एयरलाइन्स पर्यटक सिजनमा सबै पूर्वतिर केन्द्रित हुने हुँदा कर्णालीका विमानस्थल बेलाबेला जहाजविहीन बन्ने गरेका छन् ।

साविक कर्णालीका जुम्ला, मुगु, हुम्ला र डोल्पामा नियमित उडानका लागि यहाँका राजनीतिक नेतृत्वले वर्षौंदेखि पहल गरे पनि परिणाम देखिएको छैन । करोडौं लगानी गरेर निर्मित कालीकोटको कोटबाडा विमानस्थल अझै प्रयोगविहीन छ ।

शाओमी मोबाइलमा ५० लाखसम्मको उपहार

काठमाडौँ (कास)- प्रविधि कम्पनी शाओमीले नेपाली उपभोक्तालाई लक्षित गर्दै निकै आकर्षक दसैँ रिकम घोषणा गरेको छ । योजनामार्फत ग्राहकले ५० लाख रुपैयाँसम्मको आकर्षक उपहार जित्ने अवसर पाउनेछन् ।

अफरअन्तर्गत दैनिक र साप्ताहिक 'लक्की ड्र' मार्फत प्रिमियम शाओमी उत्पादन उपहारस्वरूप पाइने कम्पनीले जनाएको छ ।

शाओमी नेपालका कन्ट्री जनरल म्यानेजर मनु मनस्वीले नेपाली परिवारले दसैँ पर्व खुसियालीपूर्वक मनाउन ग्रान्ड दसैँ रिकम योजना सार्वजनिक गरिएको बताए । अफरअन्तर्गत ग्राहकले ५० लाख रुपैयाँसम्म जित्न सक्नेछन् ।

साप्ताहिक बम्पर लक्की ड्रअन्तर्गत शाओमी १५ अल्ट्रा खरिद गर्ने प्रत्येक सातामा एक जना विजेता घोषणा गरिनेछ । यस्तै, साप्ताहिक लक्की ड्रअन्तर्गत शाओमी प्याड ७ विजेता घोषणा प्रत्येक सातामा गरिने कम्पनीले जनाएको छ ।

यसैगरी दैनिक लक्की ड्रअन्तर्गत रेडमी प्याड २ (प्रत्येक दिन एक विजेता), रेडमी वड्स ५ए (प्रत्येक दिन ३० विजेता), रेडमी वाच ५ एक्टिभ (प्रत्येक दिन १० विजेता) घोषणा गरिनेछ ।

स्याङ्जा, रोल्पा र पर्वतमा यात्रु सहायता कक्ष

स्याङ्जा (कास)- चाडपर्वलाई लक्षित गर्दै रोल्पा, स्याङ्जा र पर्वतमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको छ ।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय स्याङ्जाले चाडपर्वलाई लक्षित गर्दै ट्राफिकसहित तीन स्थानमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरेको छ ।

सदरमुकाम पुतलीबजार, वालिङ र गल्याङ नगरपालिकामा गरी तीन स्थानमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको हो ।

चाडवाडका बेला यात्रुको चाप बढ्ने र विभिन्न खाले घटना घट्न सक्ने हुँदा प्रहरी र ट्राफिक प्रहरी कार्यालयले सिद्धार्थ राजमार्गअन्तर्गतका व्यस्त बजारलाई लक्षित गर्दै कक्ष स्थापना गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनाएको छ ।

दसैँ, तिहार, छठजस्ता चाडपर्वमा स्वदेश तथा विदेशबाट समेत यात्रु आउने र जाने क्रम बढ्छ । राम्रा र नयाँ कपडा तथा गराहना लगाइने हुँदा चोरीसमेत हुन सक्छ ।

सोही अवस्थालाई ध्यान दिँदै यात्रुलाई कुनै समस्या आइपरेमा सहायता कक्षमार्फत सेवा लिन सकिने गरी कक्ष स्थापना गरिएको प्रहरी उपरीक्षक दधिराम न्यौपानेले जानकारी दिए ।

यात्रु बढेसँगै नगद तथा सुनचौदी लगायतको चोरी डकैती हुने, भाडा बढी लिने, अभद्र व्यवहार देखाउने, यात्रु खचाखच भर्ने गर्दा उत्पन्न समस्या सुरक्षाकर्मीलाई जानकारी दिन प्रहरी प्रमुख न्यौपानेले सुझाए । चाडपर्व नजिकिएसँगै जिल्लाको शान्ति, सुव्यवस्थालाई

ध्यान दिदै प्रहरी परिचालन, गस्तीसहित आवश्यकता अनुसार चेकजाँचलाई प्रहरीले बढाएको छ ।

सवारीसाधनका चालक तथा सवारीधनीलाई सुरक्षित यात्रा सञ्चालन गर्न, होडबाजीमा नचलाउनु, जीउधनको सुरक्षा गर्न, संयमित भई सवारीसाधन चलाउनु, समस्या आइपरे सुरक्षा निकायमा खबर गर्नसमेत सूचित गराइएको छ ।

पर्वतको कुरमामा यात्रु सहायता कक्ष

चाडपर्व नजिकिँदै जाँदा यात्रु तथा सवारीसाधनसँग सम्बन्धित विभिन्न योजना कार्यान्वयनका लागि जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय पर्वतले कुरमामा शिवालय चोकमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरेको छ ।

मुस्ताङ, म्यादी, बागलुङ र पर्वतबाट अन्य विभिन्न जिल्लामा आउजाउ गर्ने सवारी कुरमा हुँदै चल्ने भएकाले सवारीको चाप हेरेर शिवालय चोकमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय पर्वतका प्रमुख प्रहरी नायव निरीक्षक बलबहादुर गुरुङले बताए ।

चाडवाडको चहलपहल बढ्दा सवारीसाधन र यात्रुबाट हुने गलत क्रियाकलाप समाधानका लागि जिल्लाका चारै दिशालाई समेट्ने गरी यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको हो ।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्वत र जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालयको संयुक्त आयोजनामा प्रमुख जिल्ला

अधिकारी हरिप्रसाद घिमिरे, जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्वतका प्रमुख प्रहरी नायव उपरीक्षक रविन विष्ट, विभिन्न सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ पदाधिकारी, जनप्रतिनिधि, सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्रका पदाधिकारी, स्थानीय क्लबका प्रतिनिधि, यातायात व्यवसायीलगायतको उपस्थितिमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको हो ।

रोल्पाका तीन स्थानमा यात्रु सहायता कक्ष

चाडपर्वको समय हुने ट्राफिक नियम उल्लंघन तथा सवारी दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि प्रहरीले जिल्लाका विभिन्न स्थानमा यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरेको छ । चाडपर्वको समय यात्रुलाई हुने समस्या कम गर्न तथा सम्भावित दुर्घटना न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले जिल्ला प्रहरी कार्यालय रोल्पा र ट्राफिक प्रहरी कार्यालयले यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरेको प्रहरीले जनाएको छ ।

दसैँ, तिहार र छठजस्ता पर्वको समयमा सवारीसाधनको आवतजावत बढी हुने भएकाले यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको हो ।

सवारीसाधन व्यवस्थापनका लागि सुनौलस्मृति गाउँपालिकाको सुलीचौर, रुन्टगढी गाउँपालिकाको होलेरी र रोल्पा नगरपालिकाको लिबाङमा चाडपर्व लक्षित यात्रु सहायता कक्ष स्थापना गरिएको जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय रोल्पाका प्रमुख विजय पुनले जानकारी दिए ।

नबिल बैंक लिमिटेडको तपसिलमा उल्लेखित ऋणीलाई कर्जा चुक्ता भुक्तान गर्न आउने बारेको ३५ दिने सार्वजनिक सूचना	
(प्रकाशित मिति : २०८२/०९/०९)	
यस बैंकबाट ऋण लिएका तपसिल बमोजिमका ऋणीले ऋण लिदाँ गरिदिएको लिखत र ऋण स्वीकृत पत्रको शर्तमा तोकिए अनुसार बुझाउनु पर्ने साँवा, व्याज तथा अन्य वैदेश्तर चुक्ता भुक्तान गरी बैंकको कर्जा फरकाले फछर्थाँउ गर्न गराउनका लागि सम्वन्धित ऋणी, धितो जमानतकर्ता सहितका अन्य जमानतकर्ता एवं सम्वद्ध सबैलाई यसै सूचनाद्वारा जानकारी गराईन्छ । सो म्याद भित्र बक्तीता रहेको सम्पूर्ण रकम चुक्ता भुक्तान नगरेमा ऋणी एवं धितो जमानतकर्ताले बैंकलाई लेखिदिएको तपसिल बमोजिमको धितो लिलाम बिक्री गर्ने, सो हुन नसकेमा बैंक आफैले धितोको सम्पत्ति गैर बैंकिङ्ग सम्पत्तिको रुपमा सकार गर्ने वा अन्य व्यवस्था गरी बैंकको आफ्नो लेना असुल उपर गरिनेछ । कथमकदाचित्त सो धितोबाट असुल उपर हुन नसके वा आंशिक रकम मात्र असुल उपर भई कर्जा बाँकी रहन गएमा उक्त बाँकी रकम ऋणी, धितो जमानत दिने एवं अन्य जमानतकर्ता व्यक्तित् तथा निजको हकको अन्य चल अचल सम्पत्ति समेतबाट बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्वन्धी ऐन, २०७३ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लिलाम बिक्री गरी वा अन्य कुनै व्यवस्था गरी बैंकको लेना रकम असुल उपर गरिनिनुका साथै कर्जा असुलीको लागि ऋण असुली न्यायधिकरण एवं अन्य सक्षम न्याधिक निकायमा दाबी उजुरी गरिने तथा ऋणी र धितो जमानत दिने एवं अन्य जमानतकर्ताहरुलाई समेत सूचना केन्द्रको कालो सूचीमा समावेश गर्ने प्रक्रिया अघि बढाइने व्यहोरा समेत ऋणी, धितो जमानत दिने एवं अन्य जमानतकर्ताहरु लगायत सम्वद्ध सबैलाई यसै सूचनाबाट जानकारी गराईन्छ ।	
धितो जमानत गरिदिने जमानतकर्ता एवं अन्य जमानतकर्ताहरुले माथि उल्लेखित समयअवधी भित्र आफूले जमानत लेखिदिएको कर्जा एवं सोको व्याज वैदेश्तर चुक्ता भुक्तान गरी आफ्नो धितो एवं जमानत फुकुवा गरी लिन सक्नु हुनेछ, सो को लागि समेत यसै सूचना द्वारा सूचित गराईन्छ, अन्यथा माथि उल्लेख गरिएर बमोजिम धितो एवं जमानत लेखिएको सम्पत्ति लिलाम बिक्री वा अन्य व्यवस्था गरी बैंकले आफ्नो लेना असुल उपर गर्नुका साथै कर्जा सूचना केन्द्रको कालो सूचीमा समावेश गर्ने प्रक्रिया अघि बढाईने व्यहोरा जमानतकर्ताहरुलाई समेत जानकारी गराईन्छ ।	
तपसिल	
१	ऋणी फर्म र ऋणी फर्मको प्रोप्राइटरको नाम र ठेगानाको विवरण (सुनवल शाखा नवलपरासी) प्राइभेट फर्म दर्ता ऐन २०७६ बमोजिम प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेश, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय, धनकुला तथा साँना उद्योग कार्यालय, नवलपरासी (ब.सु.प.), नेपालमा मिति : २०७९/०७/२७ मा प्राइभेट फर्म दर्ता नं. ०२९३/७/२०७९/८० अन्तर्गत दर्ता भएको शुद्धिशा जनरल स्टोर्स । ठेगाना: जिल्ला, नवलपरासी(वर्दघाट सुस्ता पश्चिम), सुनवल नगरपालीका वडा नं. ०१ । ऋणी फर्मका प्रोप्राइटर: सारस्वत सापकोटाकी छोरी, चन्द्रमणी खरेलकी बृहारी, कमल खरेलकी श्रीमती, रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०८ स्थायी ठेगाना भई हाल नवलपरासी (ब.सु.प) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ बस्ने, ना.प्र.न ३७/०१/७१/१२०८४ (जारी मिति: २०७१/१२/२७ स्थान रुपन्देही) भएकी शकुन्तला खरेल ।
व्यक्तिगत जमानतकर्ताको विवरण	
२	कुशमाखर खरेलको नाती, चन्द्रमणी खरेलको छोरा, रुपन्देही जिल्ला, सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०८ स्थायी ठेगाना भई हाल नवलपरासी (ब.सु.प) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ बस्ने ना.प्र.न २/८७३६ (जारी मिति: २०४४/०४/१३ स्थान: रुपन्देही), भएका कमल खरेल ।
ऋणीको नाम र ठेगानाको विवरण	
३	कुशमाखर खरेलको नाती, चन्द्रमणि खरेलको छोरा, रुपन्देही जिल्ला, सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०८ स्थायी ठेगाना भई हाल नवलपरासी (ब.सु.प) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ बस्ने ना.प्र.न २/८७३६ (जारी मिति: २०४४/०४/१३ स्थान रुपन्देही), भएका कमल खरेल ।
व्यक्तिगत जमानतकर्ताको विवरण	
सारस्वत सापकोटाकी छोरी, चन्द्रमणी खरेलकी बृहारी, कमल खरेलकी श्रीमती, रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०८ स्थायी ठेगाना भई हाल नवलपरासी (ब.सु.प) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ बस्ने, ना.प्र.न ३७/०१/७१/१२०८४ (जारी मिति: २०७१/१२/२७ स्थान रुपन्देही) भएकी शकुन्तला खरेल ।	
संयुक्त धितोको विवरण	
शुद्धिशा जनरल स्टोर्स र कमल खरेलको नाममा रहेको संयुक्त धितोको विवरण: रुपन्देही जिल्ला, सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०८ स्थायी ठेगाना भई हाल नवलपरासी (ब.सु.प) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ बस्ने कमल खरेल को नाममा दर्ता भई यस बैंकको पक्षमा दृष्टिबन्धक धितो पारित भई बैंकको पक्षमा रोकका समेत रहेको नवलपरासी (वर्दघाट सुस्ता पश्चिम) जिल्ला, सुनवल न.पा. वडा नं. ०१ नक्सा सिट न ११ मा अवस्थित कि.नं. १६४४ क्षेत्रफल २१९.६४ वर्ग मि. को जग्गा एवं सोमा जडित सम्पूर्ण लिगलगापात समेत ।	
ऋणी फर्म र ऋणी फर्मको प्रोप्राइटरको नाम र ठेगानाको विवरण (भैरहवा शाखा, रुपन्देही)	
प्राइभेट फर्म रजिष्ट्रेशन ऐन २०१४ बमोजिम नेपाल सरकार, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, वाणिज्य तथा आपूर्ति व्यवस्था विभाग, वाणिज्य कार्यालय, रुपन्देही, भैरहवामा मिति : २०७१-०४-२३ मा प्रा.फ.र.नं. ३३४२९/०७/०७२ अन्तर्गत दर्ता भएको लिबा एक्विम । ठेगाना : रुपन्देही जिल्ला, सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ०६ । ऋणी फर्मका प्रोप्राइटर: परवेज आलमकी छोरी, मुख्तार अहमदकी बृहारी, इम्तियाज अहमदकी श्रीमती, रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ६ बस्ने, ना.प्र.नं. ३७१०२३/१३८४२ (जारी मिति: २०६८/०४/०७, स्थान रुपन्देही) भएकी सविना आलम ।	
व्यक्तिगत जमानतकर्ताको नाम र ठेगानाको विवरण	
मोहम्मद इशाकको नाती, मुख्तार अहमदको छोरा, रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ६ बस्ने, ना.प्र.नं. २३६२३ (जारी मिति: २०६०/०४/३१, स्थान रुपन्देही) भएका इम्तियाज अहमद ।	
धितोको विवरण	
धितोमा रहेको घर/जग्गाको विवरण: १. रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ६ बस्ने, इम्तियाज अहमदको नाममा दर्ता भई यस बैंकको पक्षमा दृष्टिबन्धक धितो पारित भई बैंकको पक्षमा रोकका समेत रहेको रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं.६ नक्सा सिट नं. १०४०२३७०९ मा अवस्थित कि.नं. ४९ र ६० क्षेत्रफल क्रमशः ६८.८०, १४४.९४ वर्ग मिटर घर/जग्गा एवं सोमा जडित सम्पूर्ण लिगलगापात समेत । २. रुपन्देही जिल्ला सिद्धार्थनगर न.पा. वडा नं. ६ बस्ने, इम्तियाज अहमदको नाममा दर्ता भई यस बैंकको पक्षमा दृष्टिबन्धक धितो पारित भई बैंकको पक्षमा रोकका समेत रहेको रुपन्देही जिल्ला धकधई गा वि स वडा नं.९ नक्सा सिट नं. १६ मा अवस्थित कि.नं. ४२०, ४३२, ४३३ क्षेत्रफल क्रमशः ४४०.१६, २०३.१४, १०१.४७ वर्ग मिटर जग्गा एवं सोमा जडित सम्पूर्ण लिगलगापात समेत ।	

NABIL BANK®

प्रधान कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाडौँ फोन नं. ०१-४२५९८७१

राष्ट्रपतिले जारी गरे मतदाता नामावली अध्यादेश जेनजीलाई मतदान गर्न बाटो खुल्यो

काठमाडौँ (कास)- जेनजीलाई लक्षित गर्दै सरकारले ल्याएको मतदाता ऐन नियमावली अध्यादेश राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलबाट स्वीकृत भएको छ । राष्ट्रपतिबाट अध्यादेश स्वीकृत भएसँगै निर्वाचन आयोगलाई मतदाता नामावली संकलन गर्न बाटो खुलेको हो ।

सरकारको सिफारिसमा राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले बुधबार मतदाता नामावली ऐन, २०७३ लाई संशोधन गर्न अध्यादेश जारी गरेसँगै अब आयोगले नयाँ मतदाताको नाम संकलन गर्नेछ ।

यसअघिको कानुनअनुसार आगामी फागुन २१ मा हुने प्रतिनिधिसभा निर्वाचनका लागि मतदाता नामावली संकलन गर्न पाइँदैनथ्यो । मतदाता नामावली ऐन, २०७३ को दफा ४ को उपदफा २ बमोजिम चुनावको मिति घोषणा भइसकेपछि सोही निर्वाचनको प्रयोजनका लागि मतदाता नामावलीमा नाम दर्ता गर्न नपाइने व्यवस्था उल्लेख थियो ।

यसअघि आयोगले २०७९ को निर्वाचनअघि मतदाता नामावली संकलन गरेको थियो । राष्ट्रपति पौडेलले नेपालको संविधानको धारा ११४ को उपधारा (१) बमोजिम मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा उक्त अध्यादेश जारी गरेको शीतलनिवासले जनाएको छ ।

अयोगले गत आइतबार मतदाता नामावली संकलनका लागि बाटो खुलाइदिन माग गर्दै गृह मन्त्रालयलाई चिट्ठी लेखेको थियो ।

आयोगका प्रवक्ता नारायणप्रसाद भट्टराईले अध्यादेशमार्फत मतदाता नामावली संकलन गर्ने कानुनी बाधा फुकैसँगै बैठक बसेर मतदाता नामावली संकलन गर्न मिति तोकिने जानकारी दिए ।

‘आयोगको बैठक तत्काल बसेर नामावली संकलनको मिति तोक्छौं । तोकिएको मितिमा नयाँ मतदाता नामावली संकलनको काम सुरु हुन्छ,’ उनले भने ।

नयाँ सरकार गठनपछिको पहिलो अध्यादेश

राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले सुशीला कार्की नेतृत्वको अन्तरिम सरकारको सिफारिसमा पहिलो अध्यादेश जारी गरेका छन् ।

जारी अध्यादेशले मतदाता नामावली ऐन, २०७३ लाई संशोधन गर्नेछ । यसले निर्वाचन आयोगलाई फागुन २१ को निर्वाचन प्रक्रिया अघि बढाउन सहज हुनेछ ।

राष्ट्रपतिले मतदाता नामावली ऐन, २०७३ लाई संशोधन गर्न बनेको अध्यादेश जारी गरेका हुन् । संविधानको धारा ११४ को उपधारा १ बमोजिम अध्यादेश जारी भएको

शीतलनिवासले बुधबार जारी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

अध्यादेश जारी गर्नुअघि अन्तरिम सरकारका प्रधानमन्त्री कार्कीले शीतलनिवास पुगेर राष्ट्रपति पौडेलसँग कुराकानी गरेको थिइन् ।

मतदाता नामावली ऐनको दफा ४ मा संशोधन गर्ने गरी सरकारले अध्यादेश ल्याएको हो । उक्त दफामा निर्वाचनको मिति घोषणा भइसकेपछि मतदाता नामावलीमा नाम दर्ता गरिन छैन भने व्यवस्था छ ।

सोही व्यवस्था अध्यादेशबाट परिमार्जन गर्दै प्रतिनिधिसभा कार्यकाल पूरा हुनुअगावै

विघटन भएर निर्वाचन घोषणा भएको अवस्थामा निर्वाचन आयोगले अवधि तोकी मतदाता नामावली संकलन, दर्ता वा अध्यावधिक गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था थपिएको हो ।

राष्ट्रपति पौडेल-प्रधानमन्त्रीबीच भेटवार्ता
राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेल र प्रधानमन्त्री सुशीला कार्कीबीच भेटवार्ता भएको छ ।

राष्ट्रपति भवन शीतलनिवासमा भएको भेटमा समसामयिक राजनीति, आगामी फागुन २१ को प्रतिनिधिसभा निर्वाचन तथा सुरक्षा अवस्थाबारे छलफल भएको राष्ट्रपतिको सचिवालयले जनाएको छ ।

नेकपा माओवादीको केन्द्रीय समिति विघटन हुने

काठमाडौँ (कास)- नेकपा माओवादी केन्द्रले हालको केन्द्रीय समिति विघटन गरी विशेष महाधिवेशन आयोजक समिति गठन गर्ने प्रस्ताव आसन्न केन्द्रीय समिति बैठकमा प्रस्तुत गर्ने भएको छ ।

बुधबार पार्टी मुख्यालय पेरिसडाँडामा बसेको स्थायी समिति बैठकले अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालको संयोजकत्वमा विशेष महाधिवेशन आयोजक समिति गठन गर्ने, सोको संयोजन स्वयं अध्यक्षले गर्ने र प्रस्ताव लैजाने निर्णय भएको उपाध्यक्ष एवं प्रवक्ता अमिप्रसाद सापकोटाले जानकारी दिए ।

‘पार्टीभित्र एकता कायम गर्न र वर्तमान परिस्थितिको मागअनुरूप केन्द्रीय समिति भंग गरी अध्यक्षकै

संयोजनमा विशेष महाधिवेशन आयोजक समिति गठन गर्ने प्रस्ताव केन्द्रीय समितिमा प्रस्तुत गर्ने निर्णय भएको छ । विशेष महाधिवेशनको मिति तोक्ने प्रस्ताव पनि गरिएको छ, प्रवक्ता सापकोटाले भने ।

यससम्बन्धी प्रस्तावमाथि छलफल गर्न माओवादी केन्द्रले बिहीबार केन्द्रीय समिति बैठक बोलाएको छ । बैठकले पदाधिकारी बैठकको प्रस्तावमाथि छलफल गरी निर्णय लिनेछ । हालैको जेनजी आन्दोलनपछि राजनीतिक दलमा पुस्तान्तरणको दबाव बढिरहेको सन्दर्भमा यो कदम अघि सारिएको हो । बैठकले घोषित मितिमै निर्वाचन सम्पन्न गराउन सरकारलाई ध्यानाकर्षण गराउने निर्णयसमेत गरेको छ ।

सरकारले प्रतिनिधिसभा निर्वाचन

आगामी फागुन २१ मा गर्ने घोषणा गरिसकेको छ । यस्तै, माओवादी केन्द्रले जेनजीसहित लोकतान्त्रिक र अग्रगामी शक्तिसँग वार्ता र समझदारी कायम गर्ने, समाजवादी मोर्चा तथा समान विचारधारासँग एकता गर्ने र वृहत मोर्चा निर्माण गर्न पहल गर्ने निर्णय गरेको छ ।

‘परिस्थिति तीव्र गतिमा बदलिँदै गइरहेको छ । यस्तो अवस्थामा परिवर्तनकारी शक्ति एकजुट भएर अघि बढ्नुपर्छ भन्ने बैठकको निष्कर्ष छ । जेनजी पुस्ताले उठाएका माग जायज भए पनि त्यसलाई विशेष परिस्थितिको प्रभाव मान्दै अग्रगमन पक्षधर शक्तिको एकताबद्ध प्रयास अपरिहार्य देखिन्छ,’ प्रवक्ता सापकोटाले भने ।

१७ वर्षपछि अभिमन्युको मुख्य भूमिकामा अभिनेता चौरसिया

काठमाडौँ (रासस)- अभिनयमा अखल मानिने कलाकारमै पर्छन्, अभिनेता कामेश्वर चौरसिया । भन्डै दुई दशकअगाडि कलाकार बन्ने सपना बोकेर मधेसको पर्साबाट काठमाडौँ आइपुगेका अभिनेता चौरसियाले मुख्य भूमिका प्राप्त गर्न १७ वर्ष प्रतीक्षा गर्नुपर्थ्यो ।

यसपालि दसैं अवसर पारेर फूलपाती अर्थात् असोज १३ मा प्रदर्शन हुने चलचित्र ‘अभिमन्यु: च्याप्टर १’ मा उनले पहिलोपटक कथालाई नेतृत्व गर्ने अवसर पाउनुभएको छ । मैले सायद यसैको प्रतीक्षा गररहेको थिएँ किनकि मैले यो समयका लागि धेरै मेहनत गरेको छु । मधेसको कथामा चलचित्र तयार भएकाले पनि निर्माण पक्षको रोजाइमा म परें । तर, मैले यसका लागि गरेको संघर्षको फल पाउने बेला हो । सक्ने कोसिस गरेर पात्रलाई जीवन्त बनाएको छु, अभिनेता चौरसियाले भने ।

बाल्यकालदेखि नै चलचित्र हेर्ने बानीले गर्दा उनी कलाकार बनेर दूला पर्दामा देखिने सपना बोकेर काठमाडौँ आए । चौरसियाले अभाव र बेरोजगारी सामना गर्नुपर्थ्यो । मलाई घरबाट विदेश गएर काम गर्न धेरै दबाव आएको थियो । मेरो सर्टीफिकेट लिएर वैदेशिक यात्राको प्रक्रिया अगाडि बढाउने कुरा भएको थियो, तर म नेपालमै केही गर्न चाहन्थे । त्यसैले मैले आफ्नो शैक्षिक प्रमाणपत्र फालें । त्यसपछि परिवारसँग मेरो हार्दि

सम्बन्ध हुन सकेन’, उनले भने ।

चौरसियाले काठमाडौँ मात्र नभई भारतको दिल्लीसम्म पुगेर अभिनय सिक्ने र चलचित्र काम गर्ने प्रयास गरे । उनको अभिनय यात्रा ‘एक्टर्स स्टुडियो’ बाट सुरु भयो । २०७२ वैशाखमा प्रदर्शन भएको चलचित्र ‘रेशम फिलिली’ मा ‘हरिया’ बनेपछि उनको चर्चा भयो । त्यसताका चलचित्र प्रदर्शन भएको दोस्रो दिनमै भ्रूकम् आएपछि प्रदर्शन रोकियो । बनिसकेको माहोल बिथोरियो । त्यसपछि पुनः चलचित्र प्रदर्शन भयो तर, उनले सोचेजस्तो चर्चा हुन सकेन । त्यसबाट उनको अभिनय कलाबारे धेरैले थाहा पाए ।

‘त्यसपछि अन्य चलचित्रमा

अभिनयका लागि प्रस्ताव आउन थाल्यो । मलाई उत्तरे किसिमका भूमिका, सहायक भूमिका मात्र प्रस्ताव भए । म मुख्य अभिनेता बन्न चाहन्थे, केही फरक गर्न चाहन्थे । मैले केही चलचित्रकर्मीलाई ‘नो’ भनेपछि त्यो सबैतिर फैलियो । फलतः मैले विस्तारै काम पाउने छाडें, अभिनेता चौरसियाले भने । उनले केही समय अभिनय छाडेर माछा बेच्ने व्यवसायसमेत गरे । कोरोना महामारीका कारण त्यो पनि सफल भएन । मैले जे गरे पनि बिभिन्नजस्तो हुन थाल्यो । इमानदारीका साथ काम गरे पनि त्यसको नतिजा आज्ञाउन सकेन । फलतः म शून्य भएँ, के गर्ने भन्ने सोच्ने कठिन थियो । त्यही क्रममा चलचित्र

काठमाडौँ (कास)-नेपाल समाजवादी पार्टी (नयाँ शक्ति) का अध्यक्ष एवं पूर्वप्रधानमन्त्री डा बाबुराम भट्टराईले पार्टीको अध्यक्ष पद त्याग गर्नुभएको छ ।

काठमाडौँमा बुधबार बसेको नेसपा (नयाँ शक्ति)को केन्द्रीय समिति विशेष विस्तारित बैठकमा अध्यक्ष डा भट्टराईले पदत्यागको प्रस्ताव पेस गरेका थिए ।

उक्त प्रस्ताव केन्द्रीय समितिद्वारा स्वीकृत भएको पार्टी प्रवक्ता कृष्ण शर्माले जानकारी दिए । उनले भने, ‘अध्यक्ष भट्टराईको पदत्याग गर्ने

प्रस्ताव केन्द्रीय समितिद्वारा स्वीकृत भएको छ । पार्टी उपाध्यक्ष दुर्गा सोवको अध्यक्षतामा महाधिवेशन आयोजक समिति बनाउने निर्णय गरिएको छ ।’

महाधिवेशनसम्म उपाध्यक्ष दुर्गा सोबलाई संयोजक र महासचिव सोनामसिंह स्याङ्तानलाई सदस्य सचिव तथा पार्टी प्रवक्तामा कृष्ण शर्मालाई तोकिएको केन्द्रीय सदस्य टंक धमलाले बताए । उनका अनुसार नेसपा (नयाँ शक्ति)ले आउँदो फागुन महिनासम्म पार्टीको विशेष महाधिवेशन गर्ने तयारी छ ।

प्रस्ताव हुन थाले, मैले काम त गरेँ तर, ती सब गरीबी हटाउन थिएँ किनकि मैले प्रतीक्षा गरेको मुख्य भूमिका अभूँ प्रस्ताव भएका थिएँनन्, उनले भने । फेरि पाँच वर्षपछि ‘रेशम फिलिली’ नामक चलचित्रमार्फत अभिनयमा फर्किएका अभिनेता चौरसियालाई एक दिन निर्माता विनोद पौडेलले फोन गरेर भेट्ने प्रस्ताव राखे । ‘पूर्णबहादुरको सारंगी’ निर्माताले बोलाएपछि नभेट्ने कुनै भएन । उनले कार्यालयमा पुगेर चलचित्रको कथा सुने ।

चलचित्र ‘अभिमन्यु: च्याप्टर १’ मा उनले परिवारको सुरक्षा र जिम्मेवारी वहन गर्ने पात्रको भूमिका वहन गरेका छन् । मधेसको पुष्टभूमिमा आधारित यो चलचित्रमा किरण श्रेष्ठ, सरिता गिरी, गोमाया गुरुङ, लक्ष्मी बर्देवा, शिशिर वाइदेल, प्रकाश दाहाल, सुष्मा निरीलालगायतले अभिनय गरेका छन् । चलचित्रमा मुकेश खनालको लेखन, सुशान्त गौतमको निर्देशन, शरद महतोको छायांकन र मदन धिमरेको सम्पादन रहेको छ ।

अस्कर अवार्डमा अञ्जलाको प्रतिनिधित्व

‘द एकेडेमी अफ मोसन पिक्चर आर्ट्स एन्ड साइन्सेस्’ (अस्कर अवार्ड)मा नेपालको प्रतिनिधित्व चलचित्र ‘अञ्जला’ले गर्ने भएको छ । नेपालस्थित अन्तरराष्ट्रिय फिचर चलचित्र छनोट समितिले अमेरिकामा

आयोजना हुने ९८औँ ‘अस्कर अवार्ड’ अन्तर्गत ‘अन्तर्राष्ट्रिय फिचर फिल्म’ विधामा नेपालबाट ‘अञ्जला’ चलचित्र सिफारिस भएको जानकारी दिएको छ ।

छनोट समिति अध्यक्ष विमल पौडेलले प्राप्त चलचित्रमध्येबाट विषयवस्तु, कलात्मकता र त्यसले दिएको सन्देशलाई दृष्टिगत गर्दै ‘अञ्जला’लाई प्रतिनिधित्व गराउने निर्णय भएको बताए । उनले भने, ‘चलचित्रको गहन मूल्यांकनपछि प्राविधिक पक्ष, कथाको प्रस्तुति, चरित्रको भावनात्मक विश्लेषण र कलात्मक शिल्पलाई ध्यानमा राखेर हामीले सो चलचित्रलाई छनोट गरेका हौं ।’

चलचित्र ‘अञ्जला’ नेपाली महिला फुटबल टिमकी गोलरक्षक अञ्जला तुम्बापो सुब्बाको जीवनीमा आधारित छ । खेलाडी सुब्बाले नै अभिनय गरेको चलचित्रलाई मिलन चाम्सले निर्देशन गरेका हुन् । निर्माता प्रेमकुमार श्रेष्ठले खेलाडीको विषयमा बनेको चलचित्रले नेपालमा प्रतिनिधित्व गर्नु गौरवको विषय रहेको बताए । ‘नेपालले खेलमा राम्रो प्रगति गरिरहेको छ । सोही कारण हामीले खेलाडी सुब्बाको जीवनी र संघर्षलाई समेटेर चलचित्र तयार गरेका हौं । यसले नेपालको सुदृढतासँगै महिला खेलाडीको संघर्षपूर्ण यात्रा र सफलताको कथा समेटेको छ । यो अन्याका लागि प्रेरणा पनि बनेछ’, निर्माता श्रेष्ठले भने ।

जेनजी आन्दोलनमा गएका थुक्तेन तामाङ बेपत्ता

हुम्ला (रासस)- हुम्ला घर भई हाल काठमाडौँको तीनचुली बस्दै आएका थुक्तेन पाल्खर तामाङ बेपत्ता भएका छन् । भदौ २४ को जेनजी आन्दोलनमा सहभागी भएका हुम्लाको नाम्खा गाउँपालिका-३ को खगालगाउँका थुक्तेन बेपत्ता भएका हुन् ।

गत भदौ २३ गते जेनजी प्रदर्शनमा सहभागी भएर लामा कोठा फिर्ता भएको बुवा टसी छिरिङले बताए । होटलमा काम गर्दै आएका लामा २४ गते बिहानी सिफ्टको काम सकाएर दिउँसो २:०० बजे कोठामा आएर प्रदर्शनमा गएका थिए ।

पछिल्लो दिनको जेनजी प्रदर्शनमा गएदेखि लामा कोठा फिर्ता नभएको बुवा छिरिङले

बताए । हालसम्म काठमाडौँका विभिन्न ठाउँमा खोजी कार्य गर्दा कतै नभेटिएको बताइएको छ ।

बौद्धमा भएको आन्दोलनमा सहभागी हुन कोठाबाट निस्केका छोरा त्यसपछि भने बेपत्ता भएको बुवाको गुनासो छ । जेनजी प्रदर्शनमा निस्केर

स्वचालित बत्तीबाट वन्यजन्तु नियन्त्रण

कञ्चनपुर (रासस)-वन्यजन्तु नियन्त्रणका लागि शुक्लाफाँटा नगरपालिका-७ मा ५८ स्वचालित (सेन्सरयुक्त) बत्ती जडान गरिएका छन् । बत्ती जडान भएपछि बस्तीमा पसेर क्षति गर्ने जङ्गली जनावर नियन्त्रणमा सहयोग पुगेको छ ।

तराई भू-परिधि तथा संरक्षण कार्यक्रमअन्तर्गत सुनदेवी उपभोक्ता समितिले शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज छेउछाउका बस्तीमा २९ पोलामा बत्ती जडान गरेको छ ।

समिति अध्यक्ष भरतबहादुर

विष्टका अनुसार बत्तीको प्रकाशले निकुञ्ज हुँदै बस्तीमा प्रवेश गर्ने जनावर टाढैबाट देख्न सकिन्छ ।

‘यो कार्यले बालीनाली जोगाउन मात्र होइन, जनावर भाग्न पनि सहज भएको छ, मानवीय क्षति कम गर्न मद्दत पुगेको छ’, अध्यक्ष विष्टले भने । उनका अनुसार बस्ती क्षेत्रमा हात्ती, बँदेल, नीलगाई, चितललगायतका वन्यजन्तु प्रायः प्रवेश गर्ने गरेका छन् । बत्तीसँगै समितिले करिब तीन किलोमिटर क्षेत्रमा मेसवायर समेत जडान गरेको छ । बत्ती र मेसवायर

जडान भएपछि बालीनाली जोगाउन सहज भएको छ ।

शुक्लाफाँटा-७ का वडाध्यक्ष प्रतापसिंह धामीले स्वचालित बत्ती र मेसवायर दुवै उपायले जनावर नियन्त्रण गर्न सहयोग पुगेको बताए । ‘हात्तीले मेसवायर तोडेर बस्तीमा छिर्ने गर्थे, घर नजिक पुगेपछि मात्रै थाहा पाउँथ्यौँ । अहिले बत्तीको कारण टाढैबाट देख्न सकिने भएको छ’, उनले भने । समितिले चालू आर्थिक वर्षमा थप बत्ती जडान गर्ने प्रस्ताव पेस गरेको छ ।

चाडपर्वको बेला सुरक्षित यात्रा गरौं।

चाडपर्वमा यात्रुको चाप बढ्ने भएकाले,

- ❖सवारीसाधनमा अनावश्यक मिडभाड नगरौं,
- ❖सवारीसाधनमा क्षमतामन्दा बढी यात्रु नबोक्ौं र नचढौं,
- ❖आवश्यक संख्यामा सवारीसाधन संचालन गरौं,
- ❖सवारीसाधनको छतमा बसेर यात्रा नगरौं,
- ❖सवारीसाधनको नियमित मर्मत तथा परीक्षण गरौं,
- ❖मादकपदार्थ/लागुपदार्थ सेवन गरी सवारीसाधन नचलाऔं,
- दुर्घटनाबाट आफू पनि बचाँ र अरुलाई पनि बचाऔं !

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड